

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Henna Jokiranta

Varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia yhteistyöstä kulttuuritoimijoiden kanssa LAKU-hankkeessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

9.4.2019

Tekijä Otsikko	Henna Jokiranta Varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia yhteistyöstä kulttuuritoimijoiden kanssa LAKU -hankkeessa
Sivumäärä Aika	39 sivua + 2 liitettä 9.4.2019
Tutkinto	Sosionomi
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Varhaiskasvatuksen polku
Ohjaajat	Yliopettaja Saila Nevanen Lehtori Seija Mäenpää
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää ja tuoda esille varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia yhteistyöstä kulttuuritoimijoiden kanssa Espoossa toteutetussa LAKU-hankkeessa. LAKU-hanke on varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelman kehittämishanke, jonka tarkoitus on pilotoida yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja kulttuuritoimijoiden välillä ja sen pohjalta kehittää pysyvä yhteistyömalli Espoon varhaiskasvatukseen.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuus rakentuu viimeaikaisista tutkimuksista liittyen taide- ja kulttuuriyhteistyöhön kasvatuksen ja opetuksen kontekstissa. Osiossa esitellään viimeaikaisista tutkimuksista esille nousseita yhteisiä teemoja, jotka muodostavat opinnäytetyön teoriapohjan.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimuksen kohteena on yhteistyön toteutuminen LAKU-hankkeen piloteissa varhaiskasvatuksen opettajien ja kulttuuritoimijoiden välillä toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa sekä yhteistyöhön vaikuttaneet tekijät ja yhteistyön vaikutus varhaiskasvatuksen opettajien osaamiseen.</p> <p>Opinnäytetyön aineistonkeruu toteutettiin temahaastatteluina pilottiprojektiin osallistuneille varhaiskasvatuksen opettajille. Lisämateriaalina käytettiin osia LAKU-hankkeen virallisesta palautekyselystä. Aineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysiä.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten mukaan yhteistyö LAKU-hankkeen pilottiprojekteissa oli varhaiskasvatuksen opettajien kokemusten mukaan tasoltaan ja määrältään vaihtelevaa. Osalle päiväkodeista kulttuuritoimija tarjosi lähes valmiita kokonaisuuksia, toisissa suunnittelu ja toteutus tapahtui toimijoiden yhteistyönä alusta asti. Kaikissa pilottiprojekteissa tuli esille jonkinlaista yhteistyötä, arvioinnin jäädessä osioista vähimmälle huomiolle. Kaikki varhaiskasvatuksen opettajat mainitsivat eri tekijöiden vaikuttaneen tärkeimpänä yhteistyöhön, mutta myös joitain yhteisiä tekijöitä oli havaittavissa. Lähes kaikki varhaiskasvatuksen opettajat kokivat osaamisensa kasvaneen jollain tavalla yhteistyön tuloksena.</p> <p>Johtopäätöksissä aiempaan teoriaosuudessa esiteltyyn tutkimukseen peilattuna voidaan huomata yhteisiä teemoja, jotka tulivat esiin myös tässä opinnäytetyön tutkimuksessa, mutta myös teemoja, jotka eivät tulleet esille tai toteutuneet. Opinnäytetyö tuloksineen tukee LAKU-hankkeen kehittämistyötä.</p>	
Avainsanat	Taide- ja kulttuuriyhteistyö, varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen opettaja, kulttuuritoimija

Author Title	Henna Jokiranta Early Education Teachers' Experiences of Cooperation With Cultural Agents in Project LAKU
Number of Pages Date	39 pages + 2 appendices 9 April 2019
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Degree Programme of Social Services
Specialisation option	Early Childhood Path
Instructors	Saila Nevanen, Pricipal Lecturer Seija Mäenpää, Senior Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to report on early education teachers' experiences of cooperation with cultural agents in project LAKU in Espoo. LAKU is a project aiming to create a permanent model of cultural education in Espoo by piloting cooperation between early education and cultural agents.</p> <p>The theoretical part of this thesis consists of recent studies concerning arts and culture cooperation in the context of early and primary education. This part introduces common themes found in the recent studies that form the theoretical basis of this thesis.</p> <p>The focus of the study in this thesis was cooperation in project LAKU pilots between early education teachers and cultural agents in planning, execution and evaluation of the project, factors affecting the cooperation and the impact of the cooperation on early education teachers' skills.</p> <p>The material studied in this thesis was collected using themes interviews with early education teachers participating in the pilot projects. Feedback from the LAKU project official feedback questionnaire was partly used as additional material. The material was analyzed using content analysis.</p> <p>The results of this thesis suggest that, according to early education teachers, the cooperation in project LAKU varied in quantity as well as quality. While some kindergartens were offered almost ready-made packages by cultural agents, others were included in cooperation from the start in planning and execution of the project. Some level of cooperation could be found in all the pilot projects, evaluation being the least considered part. All early education teachers reported different factors as most affecting the cooperation, but some mutual factors could also be found. Almost all early education teachers felt that the cooperation had a positive impact on their skills.</p> <p>By mirroring the results of this thesis and research introduced in the theoretical part, common themes could be found, but themes that did not appear or were not fulfilled were also identified. This thesis with its results supports the development of project LAKU.</p>	
Keywords	Arts and culture cooperation, early education, early education teacher, cultural agent

Sisällys

1	Johdanto	1
2	LAKU-hanke	2
3	Taide- ja kulttuuriyhteistyö varhaiskasvatuksessa	3
3.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	3
3.2	Moniammatillinen yhteistyö	4
4	Taide- ja kulttuuriyhteistyö kasvatuksen ja opetuksen kontekstissa	5
4.1	Viimeaikaisia tutkimuksia taide- ja kulttuuriyhteistyöstä	5
4.2	Taide- ja kulttuurikasvatuksen hyötyjä	7
4.3	Moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä	8
4.4	Opettajien osaamisen kehittyminen	10
4.5	Projektin ja taidetoiminnan kesto	11
4.6	Taide taiteena vai välineenä?	12
4.7	Moninaiset tutkimusmenetelmät	13
5	Opinnäytetyön tutkimus	13
5.1	Tutkimuskysymykset ja kohderyhmä	13
5.2	Tutkimusmenetelmät	14
5.2.1	Aineistonkeruu	14
5.2.2	Litterointi	15
5.2.3	Analyysi	16
5.3	Opinnäytetyön tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	17
6	Tulokset	19
6.1	Yhteistyöpilottien kuvaukset	20
6.2	Yhteistyö kulttuuritoimijoiden ja varhaiskasvatuksen opettajien välillä	21
6.2.1	Suunnittelu	21
6.2.2	Toteutus	23
6.2.3	Arviointi	24
6.3	Yhteistyöpilotin toteutukseen vaikuttaneet tekijät	26
6.4	Varhaiskasvatuksen opettajien osaaminen	27
6.5	Haastattelun ja kyselyn tulokset verrattuna	29
6.6	Yhteenvetoa tuloksista	30
7	Johtopäätökset	31

7.1	Yhteistyön edellytykset	31
7.2	Osaamisen kasvaminen	32
7.3	Projektin kesto	33
7.4	Toiminnan tavoitteet	33
7.5	Tiedonkeruu LAKU -hankkeessa	34
7.6	Yhteistyö LAKU-hankkeessa	35
8	Pohdinta	36
	Lähteet	38
	Liitteet	
	Liite 1. Teemahaastattelun haastattelurunko	
	Liite 2. LAKU -hankkeen kysely varhaiskasvatuksen yksiköille	

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä kuvaan varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia yhteistyöstä kulttuuritoimijoiden kanssa Espoossa toteutettavassa LAKU-hankkeessa. LAKU-hanke eli Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelman kehittämishanke toteutetaan Espoossa 2017–2019. Hankkeen tavoitteena on pilotoida varhaiskasvatuksen ja kulttuurikasvatuksen yhteistyötä ja luoda sen perusteella pysyvä yhteistyörakenne ja kulttuurikasvatussuunnitelma Espoon varhaiskasvatukseen.

Opinnäytetyöni tarkoitus on syventää LAKU-hankkeessa kyselyllä kerättyä tietoa haastatteleamalla hankkeeseen osallistuneita varhaiskasvatuksen opettajia. Opinnäytetyön tutkimukseni on luonteeltaan laadullinen, keskityn tutkimaan ja kuvaamaan varhaiskasvatuksen opettajien kokemusta yhteistyöstä kulttuuritoimijoiden kanssa. Tutkimuskysymykseni käsittelevät yhteistyön toteutumista pilotin eri vaiheissa, yhteistyöhön vaikuttaneita tekijöitä sekä yhteistyön vaikutuksia varhaiskasvatuksen opettajien osaamiseen. Peilaamalla tuloksia aiempiin tutkimuksiin pyrin löytämään yhteisiä teemoja ja niiden perusteella arvioimaan eri osa-alueiden painotusta ja toteutumista omaan tutkimukseeni verrattuna. Tällä pyrin tuomaan esiin tietoa ja toimintamalleja hyödynnettäväksi tulevaisuudessa niin tässä hankkeessa kuin muuta samankaltaista toimintaa kehitettäessä. Tiedonkeruumenetelmänä käytän teemahaastatteluja ja haastatteluaineiston analyysiin sovellan sisällönanalyysin menetelmää.

Aluksi esittelen LAKU-hankkeen, johon opinnäytetyöni liittyy. Seuraavaksi tuon esille kulttuuri- ja taidekasvatuksen pohjaa nostamalla esiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet toimintaa ohjaavana säädöksenä. Kuvaan lyhyesti myös moniammatillista yhteistyötä ja sen perusteita. Tämän jälkeen teoriaosuudessa esittelen viimeaikaista aihepiiriin liittyvää tutkimusta. Nostan esiin näissä tutkimuksissa esiin tulleita yhteisiä teemoja, jotka osaltaan muodostavat pohjan opinnäytetyöni tutkimukselle. Tämän jälkeen esittelen käyttämäni tutkimusmetodiikan sekä tutkimuskysymykseni. Tulokset osiossa esittelen opinnäytetyöni tutkimuksen tulokset tutkimuskysymysten mukaan jaoteltuna. Tulosten esittelyn jälkeen johtopäätökset-osiossa peilaan tuloksia teoriaosuudessa esittelemääni tutkimukseen teemoittain. Lopussa esitän vielä oman pohdintani aiheeseen ja opinnäytetyöprosessiin liittyen.

2 LAKU-hanke

LAKU-hanke on Espoossa vuosina 2017–2019 toteutettava Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelman kehittämishanke. Hankkeessa pilotoidaan yhteistyötä kulttuuritoimijoiden ja varhaiskasvatuksen välillä. Tavoitteena on luoda pysyvä yhteistyörakenne ja kulttuurikasvatussuunnitelma koko Espoon varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen ja Espoon kaupungin kumppaneina toimivat hankkeessa seuraavat kulttuuritoimijat: Espoon tapahtuma- ja kulttuuripalvelut, Espoon Kaupunginmuseo, Tapiola Sinfonietta, Espoon modernin taiteen museo EMMA, Helinä Rautavaaran museo, Suomen kansallisooppera- ja baletti, Tanssiteatteri Glims&Gloms, ja Teatteri Hevosenkenkä. (Hankesuunnitelma n.d.)

Hankkeen taustalla on tarve luoda kaikille varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille kulttuuripalveluiden tasa-arvoinen saavutettavuus. Kulttuurikasvatus tarjoaa moninaisia sisältöjä lasten kasvun tueksi varhaiskasvatukseen. Hankkeessa sen avulla halutaan osallistaa vaikuttaa maahanmuuttajalasten kotoutumiseen suomalaiseen kulttuuriin osallistumisen kautta ja tämän kautta tasata myös alueellista segregaatiota. Kulttuuritoiminnan avulla voidaan pyrkiä tasaamaan lasten erilaisista taustoista johtuvia eroja jo ennen peruskoulua. Peruskoulussa on Espoon alueella ollut voimassa kulttuurikasvatussuunnitelma KULPS! –kulttuuri- ja liikuntapolku jo kymmenen vuoden ajan. Varhaiskasvatuksessa puolestaan ei ole yhteistä kattavaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Vaikka monenlaisia yhteistyötä tehdäänkin, ei kulttuuripalvelujen saavutettavuus ole tasaista kaikissa päiväkodeissa. (Hankesuunnitelma n.d.)

Hankkeessa pysyvän toimintamallin luomisen pohjana pilotoidaan toimintaa varhaiskasvatuksen ja kulttuuritoimijoiden kesken. Yhteisen suunnittelun ja toteutuksen kautta piloteissa tarjotaan varhaiskasvatuksen toimijoille mahdollisuus varhaiskasvatuksen tarpeet huomioon ottaen myös osallistua aktiivisesti yhteistyöhön ja oppia uutta. Kulttuuritoimijat saavat yhteistyön kautta työkaluja oman tarjontansa kehittämiseen luomalla uusia varhaiskasvatukseen sovellettavia toiminnan muotoja. (Hankesuunnitelma n.d.)

Hankkeen toteutuksessa on ensin kartoitettu nykytilannetta varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatuksessa, varhaiskasvatussuunnitelman antamia puitteita, mukana olevien taide-

ja kulttuuritoimijoiden erityisosaamista sekä aiemmin toteutettuja projekteja ja hankkeita. Taustatyötä on tehty kehitysvaiheessa luodun yhteistyöverkoston kanssa, jossa asiakaslähtöisyys ja kaikkien osapuolten osallisuus ovat keskiössä. Toimintaa suunnitellaan työpajamuotoisesti yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja kulttuuritoimijoiden kesken. Kokeiluvaiheessa toimintaa pilotoidaan viemällä suunnitelmia käytäntöön ja siten haetaan uudenlaisia toimintatapoja sopimaan juuri varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Pilotteja toteutetaan eri-ikäisten varhaiskasvatusryhmien kanssa ja lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestetään koulutusta. Pilottien sisällöt vaihtelevat eri toimijoiden välillä, osa toteutuu pelkästään henkilöstön koulutuksena ja osa erilaisena toimintana lasten ja henkilöstön kanssa. Sisältöjen on tarkoitus kannustaa lapsia laajaan ilmaisun keinojen käyttöön ja tukea lasten omaa taiteellista toimijuutta. (Hankesuunnitelma n.d.)

3 Taide- ja kulttuuriyhteistyö varhaiskasvatuksessa

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

LAKU-hanke sekä siihen liittyvä opinnäytetyöni kohdistuvat varhaiskasvatusympäristöihin. Valtakunnallinen *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet* on opetushallituksen varhaiskasvatuslakiin pohjautuen laatima varhaiskasvatuksen yleiset lähtökohdat ja tavoitteet määrittelevä velvoittava määräys (Opetushallitus 2016).

Vaikka suoranaisia vaatimuksia yhteistyöstä taide- ja kulttuuritoimintaan liittyen ei asiakirjassa ilmaista, tuodaan taiteisiin liittyvän toiminnan tärkeys selvästi esiin ja kehoitetaan hyödyntämään ympäristössä saatavilla olevaa erityisosaamista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapsi oppii vuorovaikutuksessa muiden ihmisten sekä lähiympäristönsä kanssa havainnoiden, jäljitellen, leikkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten ja taiteisiin perustuvassa toiminnassa. (Opetushallitus 2016: 20,34.)

Ilmaisun monet muodot on yksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellyistä oppimisen alueista. Sen mukaan sanallisen, kehollisen, kuvallisen ja musiikillisen ilmaisun kehittymistä on tavoitteellisesti tuettava varhaiskasvatuksessa. Lapsia tulee tutustuttaa myös eri taiteen aloihin ja kulttuuriperintöön. Ilmaisun eri muotoihin tutustumisen tulisi varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan olla moniaistista ja hyödyntää

eri työtapoja ja oppimisympäristöjä. Riittävä ohjaus sekä monipuoliset materiaalit ja ympäristöt ovat tärkeitä osatekijöitä. Taidekasvatusta rikastuttaa lähiympäristön kulttuuri- tarjonnan sekä henkilöstön, lasten ja yhteistyökumppaneiden erityisosaamisen hyödyntäminen. Varhaiskasvatuksen yhteistyökumppaneita voivat olla kaikki toimijat, joiden kanssa yhteistyö on luontevaa ja tukee varhaiskasvatuksen tavoitteita ja monipuolistaa oppimisympäristöjä. (Opetushallitus 2016: 34, 41–42.)

3.2 Moniammatillinen yhteistyö

Isoherranen (2012:149) on tutkinut moniammatillisen yhteistyön kehittämistä sosiaali- ja terveysalalla. Väitöskirjassaan hän esittää tutkimuksensa pohjalta moniammatillisen yhteistyön kehittämismallin, jossa kuvataan moniammatillisen yhteistyön sovittamista käytäntöön ja sen haasteita. Kolmitasoinen malli kuvaa muutoksen edellytyksiä, muutosprosessin toteutusta ja yksilöllisiä haasteita. (Isoherranen 2012:149.)

Esiedellytyksinä muutokselle ovat yhteiskunta- ja koulutuspoliittiset päätökset, jotka mahdollistavat muutosten tapahtumisen. Varsinaiset muutokset tapahtuvat organisaation, professioiden ja koulutuksen tasolla. Organisaation tasolla olennaista on yhteinen näkemys muutoksen tarpeellisuudesta, valmius uudistaa toimintatapoja, muutoksen tukeminen sekä vuoropuhelu käytännön toimijoiden kanssa. Yhtenäinen näkemys muutoksen tarpeesta ja toteuttamisesta on tärkeää myös professioiden tasolla. Vanhojen mallien muuttaminen vaatii valmiutta ja hyväksyntää muutokselle. Tälle muutokselle luo pohjaa koulutus, jonka kautta moniammatillisuutta sekä sen tarvetta ja tavoitteita voidaan paremmin ymmärtää. Koulutuksella voidaan tukea myös vuorovaikutusta ja roolien jakoa sekä muiden osapuolten asiantuntijuuden ymmärtämistä. (Isoherranen 2012: 150–151.)

Muutoksen toteuttamisessa uudet toimintatavat viedään käytäntöön ja tässä on tärkeää luoda ympäristöön sopivia ja joustavasti rakentuvia tiimejä. Yhteistyö luodaan kontekstiin sopivaksi ja tiimeillä tulee olla riittävästi valtaa luoda itse sopivia toimintatapoja sekä roolien ja vastuiden jakoja. Yhteistyön arvioinnin ja kehittämisen tulisi olla jatkuvaa. Avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri on tärkeää tiimissä ja rakentuu yhteistyössä. Yhteistyön sujumiseksi jäseniltä vaaditaan erilaisia taitoja. Jäsenten tulee pystyä joustamaan rooleissaan ja arvioimaan omaa toimintaansa. Tarvitaan valmiutta yhdessä kehittämiseen ja moninäkökulmaisuuuden merkityksen tunnistamiseen ongelmia ratkaistaessa. Jaetussa

johtajuudessa jokainen kantaa vastuuta omasta osaamisalueestaan mutta kaikki vastaavat yhdessä kokonaisuudesta. Näiden mahdollistumiseksi on kyettävä dialogiseen keskusteluun muiden jäsenten kanssa. (Isoherranen 2012: 151–152.)

Malli on kehitetty terveydenhuollon ympäristössä mutta tarjoaa Isoherrasen (2012:149) mukaan laajan yhtenäisen viitekehyksen moniammatillisen yhteistyön kehittämiseksi. Varhaiskasvatuksen ja kulttuuritoimijoiden yhteistyötä voidaan pitää moniammatillisena yhteistyönä, johon molemmat tuovat omien osaamisalojensa asiantuntijuuden. Isoherrasen (2012) mallin tasojen voidaan nähdä vaikuttavan myös varhaiskasvatusympäristössä. Peilaan lopussa Johtopäätökset-osiossa tämän mallin tarjoamia näkökulmia yhteistyöhön varhaiskasvatuksen opettajien ja kulttuuritoimijoiden välillä LAKU-hankkeessa haastattelumateriaalini perusteella.

4 Taide- ja kulttuuriyhteistyö kasvatuksen ja opetuksen kontekstissa

Tässä osiossa esittelen viimeaikaista tutkimusta taide- ja kulttuuriyhteistyöstä kasvatuksen ja opetuksen kontekstissa. Esittelen ensin lyhyesti tarkastelemani tutkimukset ja sen jälkeen käyn läpi kappaleittain niistä nousseita yhteisiä teemoja. Nämä yhteiset teemat muodostavat opinnäytetyöni teoriapohjan ja vaikuttavat yhdessä LAKU-hankkeen palauttekyseilyn kanssa tutkimuskysymyksiini. Esittelemääni kirjallisuuteen kuuluu viimeaikaista, pääasiassa suomalaista, suoraan oman järjestelmämme kontekstiin asettuvaa tutkimusta sekä yksi ulkomainen tutkimus. Tutkimukset sijoittuvat sekä varhaiskasvatusta kouluympäristöön. Pitäydyn tarkastelussani 2000-luvulla tehdyissä tutkimuksissa.

4.1 Viimeaikaisia tutkimuksia taide- ja kulttuuriyhteistyöstä

Helsingissä vuosina 2010–2012 taidekeskus Annantalon ollessa remontissa monet siellä työskentelevät taiteilijat sijoituivat alueen kouluihin ja päiväkoteihin (Ruokonen & Salomäki & Ruismäki 2014). Ruokosen, Salomäen ja Ruismäen tutkimuksessa vuodelta 2014 tarkastellaan aineenopettajan ja taiteilijan yhteistyötä aineopetuksessa yläasteella. Tavoitteena oli tutkia yhteistyötä ja taiteellisten menetelmien soveltamista tieteellisten aineiden opetuksessa. Materiaali tutkimukseen kerättiin vuoden 2012 keväällä taiteilijoiden työskenneltyä koulussa yhden lukukauden ajan vähintään 10 tuntia viiden viikon

aikana. Laadullinen aineisto analysoitiin käyttämällä sisällönanalyysia. (Ruokonen ym. 2014: 81, 85.)

Aiemmassa samaan projektiin liittyvässä Salomäen ja Ruokosen (2011) tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita yhteistyömallista ja taidekasvatuksen vaikutuksesta hyvinvointiin koulussa. Aineisto kerättiin keväällä 2010 kyselytutkimuksena kuudesta koulusta, opettajilta, taiteilijoilta ja oppilailta. Taiteilijoiden työskentelyaika oli myös näissä kouluissa minimissään 10 tuntia viiden viikon aikana. (Salomäki & Ruokonen 2011: 90, 94.) Vaikka molemmat tutkimukset asettuvat kouluympäristöön, niiden tuloksia yhteistyön näkökulmasta voidaan mielestäni hyvin soveltaa myös varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatusympäristöön sijoittuu Nevasen tutkimus ja väitöskirja ja siihen liittyvä Nevasen, Juvosen ja Ruismäen (2015) artikkeli moniammatillisesta yhteistyöstä taidekasvatuksessa. Molemmat kuuluvat samaan tutkimukseen, jossa arvioidaan yhteyksiä taidekasvatuksen, hyvinvoinnin ja oppimisen välillä. Vuonna 2000 Helsingissä alkaneeseen hankkeeseen ja sen kaksi ja puoli vuotta kestäneisiin alaprojekteihin kouluissa ja päiväkodeissa osallistui 20 eri alojen taiteilijaa, 400 opettajaa ja 1500 lasta. Arviointitutkimuksen materiaali kerättiin moniulotteisesti erilaisten dokumenttien ja haastattelujen kautta. (Nevanen 2015: 6,31.)

TAIKAVA eli taidekasvattajat varhaiskasvatuksessa -kehittämishanke toteutettiin Vantaalla vuosina 2014–2016. Hankkeessa pedagogiikkaa pyrittiin vahvistamaan henkilöstörakenteen muutoksella palkkaamalla taidepedagogi avustajan sijaan kymmeneen päiväkotiin. Kehittämisen kohteina olivat toimintakulttuurin muutos, taidepedagogin tehtävänkuvan muotoutuminen, taidekasvatuksen sisällyttäminen päivittäiseen toimintaan sekä inklusion tukeminen kasvatuksessa ja opetuksessa. (Halme, Halinen & Karimäki 2016, 11, 15.) Hankkeen loppuraportti sisältää useita aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja artikkeleita (Halme, Karimäki, Reeli & Rusanen 2016.) Näistä Rusasen (2016a) artikkeli tarkastelee arviointitutkimusta hankkeessa ja toinen Rusasen (2016b) artikkeli oppimisen tukemista taidepedagogiikalla. Almgren (2016) tutki hankkeessa taas lastentarhanopettajien osaamisen kehittymistä. TAIKAVA:n toimintamalli vakinaistettiin tutkimusten jälkeen ja Vantaalle palkattiin 15 taidepedagogia (Halme 2017).

Eckhoffin artikkeli tarkastelee Yhdysvalloissa 2011 toteutettua tutkimusta residenssitai-
teilijan läsnäolosta päiväkotiympäristössä. Tutkimuksessa päiväkodin ja samaan rakennukseen muuttaneen taidekeskuksen kanssa toteutettiin projekti, jossa taiteilija vietti

kuuden viikon aikana päivittäin kaksi tuntia päiväkotiryhmässä. Tavoitteena oli luoda rikas kuvaus vuorovaikutuksesta taiteilijan, opettajan ja lasten välillä yhteistyöprojektissa. Aineisto koottiin haastattelujen, havainnoinnin ja kerättyjen dokumenttien kautta ja analysoitiin laadullisesti. (Eckhoff 2011: 373.)

Jokelan, Kurvisen, Laamasen ja Mäntysen artikkeli vuodelta 2008 kuvaa Taikalamppuprojektia. Projektissa Vantaalla vuosina 2006–2008 kolmesta päiväkotiryhmästä valittiin kymmenen lasta syksyllä ja keväällä kymmenen kertaa kokoontuviin eri alojen taiteilijoiden ohjaamiin ryhmiin. Artikkelin perustuu projektin havainnointiin, dokumentointiin ja tehtyihin haastatteluihin. (Jokela ym. 2008: 43–45.)

4.2 Taide- ja kulttuurikasvatuksen hyötyjä

Käyn tässä kappaleessa läpi esittelemissäni tutkimuksissa esitettyjä hyötyjä yhteistyössä taiteilijoiden kanssa toteutetusta toiminnasta, koska toiminnasta seuraava hyöty voidaan kuitenkin nähdä sen toteuttamisen perusteena. Tutkimusta toiminnan hyödyistä löytyy paljon, mutta oman näkökulmani keskittyessä yhteistyöhön tuon hyötyjä vain lyhyesti esille toiminnan perusteena ilman syvempää tarkastelua.

Nevasen (2015) tutkimuksessa taidekasvatusprojekti tuotti monia hyötyjä. Taidetyöskentelyn tuloksena lasten kriittinen ja luova ajattelu parani, sekä itsetunto että kiinnostus oppimista kohtaan nousivat. Onnistumisen kokemukset kannustivat työskentelyyn eikä epäonnistumista ollut tarvetta pelätä. Lasten keskinäisen kommunikaation huomattiin parantuneen. Lisäksi kuuntelun, keskittymisen, omien ja muiden töiden arvioinnin sekä palautteen vastaanottamisen taidot paranivat projektin aikana. Tutkimuksessa huomattiin taidetoiminnan vaikuttaneen positiivisesti myös oppimistaitoihin yleisesti. (Nevanen 2015: 35–36.)

Salomäen ja Ruokosen (2011) tutkimuksessa oppilaat raportoivat taideprojektien saaneen heidät hyvälle tuulelle sekä tuottaneen innostuksen, ilon ja onnellisuuden tunteita. Taidetoiminnan koettiin tarjoavan kanavan omien tunteiden ilmaisuun. Opettajien mukaan projekti vaikutti positiivisesti ryhmädynamiikkaan ja koulutyytyväisyyteen sekä tarjosi vaihtelua jokapäiväiseen opetukseen. Oppilaat olivat kiinnostuneita toiminnasta, työskentelivät keskittyneesti ja saavuttivat asetettuja tavoitteita. (Salomäki & Ruokonen 2011: 95–98.)

Rusasen (2016b) artikkelissa TAIKAVA-hankkeesta kuvattiin lasten sitoutumisen toimintaan olleen TAIKAVA-päiväkodeissa korkeammalla tasolla kuin verrokkipäiväkodeissa ja sitoutuneisuus oli taidepedagogiseen ohjattuun toimintaan osallistuttaessa keskiarvoista sitoutuneisuutta selvästi korkeammalla. Vanhemmat raportoivat TAIKAVA:n myötä muutoksia lapsissa leikin rikastumisena, itsevarmuuden ja rohkeuden kasvamisena, kiinnostuksena taiteelliseen toimintaan sekä empatia-, vuorovaikutus- ja tunnetaitojen kehittymisenä. Kyselyn tulokset olivat samansuuntaisia tehtyjen tutkimusten tulosten kanssa ja osoittivat, että taidepedagogisella toiminnalla voidaan tukea suurinta osaa kasvun ja oppimisen tuen parissa olevista lapsista. (Rusanen 2016b: 147–152.)

Ruokosen ym. (2014: 90) tutkimuksessa raportoitiin kaikkien oppilaiden akateemisen suoriutumisen parantuneen ja taidetoiminnan olleen mukaansatempaavaa ja motivoivaa. Hyötyinä taiteen kautta opettamisen nähtiin opettamisen ja oppimisen ilo (Ruokonen ym. 2014: 88). Eckhoffin (2011) mukaan lapset sitoutuivat positiivisesti toimintaan taiteilijan kanssa, mikä näkyi pidempiaikaisena keskittymisenä työskentelyyn, ongelmanratkaisuun ja päätöksentekoon. Jokelan ym. (2008: 45) mukaan Taikavoima-ryhmiin osallistuneiden lasten sosiaalisten taitojen, itseilmaisun ja rohkeuden raportoitiin kasvaneen projektin aikana.

4.3 Moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä

Erilaiset yhteistyöhön vaikuttaneet seikat ja sen edellytykset ovat kiinnostuksen kohteena omassa opinnäytetyöni tutkimuksessa. Tässä kappaleessa esittelen valitsemisani tutkimuksissa esiin nousseita yhteistyöhön liittyviä seikkoja. Peilaan näitä omiin tuloksiini myöhemmin Johtopäätökset-osiossa.

Nevasen (2015: 37, 44) sekä Eckhoffin (2011: 382–384) tutkimuksissa olennaiseksi komponentiksi nousi opettajan ja taiteilijan oman osaamisalan tiedon jakaminen toiselle osapuolelle. Lisäksi taiteilijan tutustuttaminen päiväkotiympäristöön ja sen toimintakulttuuriin koettiin opettajien mukaan tärkeänä pohjana työskentelylle (Nevanen, Juvonen & Ruismäki 2015: 8). Myös Ruokosen ym. (2014: 87–88) haastattelujen perusteella koettiin tärkeänä opettajan pedagogisen tiedon, kyseisen oppiaineen osaamisen ja tiedon oppilaista jakamisen taiteilijalle, jonka pohjalta hän pystyi suunnittelemaan opetusta taiteen

menetelmin. Opettajat sekä taiteilijat pitivät yhdessä opettamista tehokkaana ja innostavana sekä yhteistyötä sujuvana, usein jopa intuitiivisena (Ruokonen ym. 2014: 88). Nevasen ja Juvosen (2015: 8) haastatteluissa useat opettajat toivat esiin yhteisen suunnittelun tärkeyden. Salomäen ja Ruokosen (2011: 96) tutkimuksessa eräs opettaja kommentoi yhteistyön antaneen oppilaille kokemuksen, jota opettaja yksin ei olisi pystynyt tarjoamaan.

Tärkeitä yhteistyön mahdollistavia asioita Nevasen ym. (2015: 10–11) tuloksissa olivat sopiminen ja joustavuus, selkeä työnjako, uusien näkökulmien löytäminen, kyky sietää kaaosta, työkuultuurien oletusten kyseenalaistaminen, työn monipuolistuminen sekä työhyvinvointi. Echoffin (2011: 382–383) tutkimuksessa korostettiin opettajan ja taiteilijan avointa yhteistyösuhdetta, osaamisen jakamista ja yhteisiä päämääriä. Ruokosen ym. (2014: 88–89) artikkelissa mainitaan yhteistyötä tehtäessä tärkeänä opettajan ja taiteilijan oman substanssiosaamisen jakaminen, molemminpuolinen luottamus, yhteiset tavoitteet ja kouluyhteisön tuki.

Tutkimuksissa esiintyi myös yhteistyössä hankalaksi koettuja asioita. Nevasen ym. (2015: 8–9) tutkimuksessa opettajat kokivat hankalimmiksi asioiksi projektissa ajanpuutteen ja suuren työmäärän. Myös taiteilijat olivat kiireisiä, mutta kokivat kuitenkin työmäärän kevyemmäksi, sillä kaiken vastuun yksin kantamisen sijaan työtä oli jakamassa muitakin tahoja. Taiteilijat kokivat vaikeimmaksi tarkat työskentelyajat, byrokraattisuuden ja sekavuuden projektin organisoinnissa. (Nevanen ym. 2015: 8–10.)

Negatiivinen palaute taiteilijoilta Salomäen ja Ruokosen (2011: 98) sekä Ruokosen ym. (2014: 87–88) tutkimuksessa kohdistui riittämättömiin työtiloihin ja saatavilla olevien materiaalien tasoon, kiireiseen aikatauluun, liian suuriin ryhmiin ja pieniin määriin aikuisia, oppilaiden vetäytymiseen sekä huonoon tiedonkulkuun projektissa. Nevasen (2015: 36) haastatteluissa taiteilijat kritisoivat myös koulu- ja päiväkotiympäristöjen joustamatonta päivärytmiä, joka ei heidän mukaansa anna mahdollisuutta taiteelliseen työhön keskittymiseen pidempiä aikoja ilman keskeytyksiä.

4.4 Opettajien osaamisen kehittyminen

Yhteisenä teemana tutkimuksista nousi opettajan osaamisen paraneminen yhteistoiminnan kautta. Tämä teema muodostaa suoraan yhden opinnäytetyöni tutkimuskysymyksistä. Ruokosen ym. (2014: 88) haastatteluissa opettajat kertoivat kokeneensa yhteistyön mielenkiintoisena ja oppineensa kokonaisvaltaisempaa tapaa ja uusia menetelmiä opettaa eri aineita taiteen keinoin. Salomäen ja Ruokosen (2011: 96) tutkimuksessa opettajat kokivat taiteilijan läsnäolon tukeneen opettamista ja antaneen uusia virikkeitä jokapäiväiseen opetukseen.

Almgrenin (2016: 205) mukaan TAIKAVA-hankkeeseen osallistuneissa päiväkodeissa lastentarhanopettajat kokivat saaneensa tietoa ja osaamista eri menetelmistä sekä yhteistyön syventäneen ja monipuolistaneen taidepedagogista osaamista. Varmuuden, rohkeuden ja laadukkuuden työnteossa koettiin lisääntyneen uuden oppimisen kautta. Myös toimintakulttuurin koettiin muuttuneen sallivammaksi ja lapsilähtöisemmäksi. (Almgren 2016: 205–206.)

Eckhoffin (2011: 382) tutkimuksessa opettaja kertoi oman tietoisuutensa taiteen tärkeydestä ja taidekokemusten integroinnista kasvaneen juuri taitelijan kanssa työskentelyn ansiosta. Nevasen (2015: 35) mukaan opettajat huomasivat yhteistyön aikana taiteen käytön vaikutuksen lasten oppimiseen ja alkoivat soveltaa taiteen kautta opettamista myös muihin oppimisen alueisiin. Myös mahdollisuus ryhmän tarkkailuun taiteilijan ollessa ohjaajan roolissa nousi esiin (Eckhoff 2011: 377; Nevanen ym. 2015: 9.)

Eckhoff (2011: 372) kuvaa tutkimuksensa taustana ja tarpeena taideopetuksen laadun parantamisen ja teoriapohjaansa viitaten ilmaisee taidetoiminnan usein olevan pääasiassa opettajalähtöistä ja käsitöihin/malliaskarteluun perustuvaa. Hän kuvaa opetuksen vaihtelevan usein opettajan kiinnostuksen ja osaamisen mukaan (Eckhoff 2011: 372). Myös Almgrenin (2016: 204) tutkimuksessa alussa lastentarhanopettajat ilmaisivat omien henkilökohtaisten ominaisuuksien ja vahvuuksien vaikuttavan sisältöalueiden opettamisen mielekkyyteen. Omien taitojen mukaista toimintaa toteutettiin mieluiten (Almgren 2016: 204). Molemmissa tutkimuksissa yhteistyö taiteilijan kanssa oli tietyllä aikavälillä pysyvää ja luonteeltaan jatkuvaa. Kummankin tutkimuksen lopussa toiminnan laadun koettiin parantuneen ja molemmissa mainitaan esimerkiksi malliaskartelusta luopuminen opettajien taiteellisen kompetenssin kasvun myötä. (Almgren 2016: 204–206; Eckhoff 2011: 382.)

4.5 Projektin ja taidetoiminnan kesto

Varhaiskasvatusympäristöön ja ikäluokkaan liittyvissä tutkimuksissa esiin nousi taide-
tuokioiden sekä koko yhteistyöprojektien kesto olennaisena tekijänä. Johtopäätökset-
osiossa peilaan myös tätä teemaa oman opinnäytetyöni tutkimuksen tuloksiin. Nevasen,
Juvosen ja Ruismäen (2015: 8) tutkimuksessa olennaisena tekijänä yhteistyön rakentu-
miselle moni opettaja painotti yhteistyöprojektin kestoa, joka näissä oli kahdesta kol-
meen vuotta. Myös Jokela ym. (2008: 45) raportoivat tärkeitä tekijöitä kolmen vuoden
taikavoima -projektissa olleen sen pitkäkestoisuus ja projektiluontoisuus, jatkuvuuden
nähtiin mahdollistavan luottamuksellisten jaettujen kokemusten syntyminen ollessa ai-
kaa kasvaa ja kokea yhdessä.

Nevasen (2015: 35) mukaan pitkäkestoinen projektityö oli edellytys lasten oppimistaito-
jen kehitykselle taidetoiminnassa, mahdollistaen lasten osallistumisen omien lähtökoh-
tiansa, kiinnostuksensa ja aikataulunsa mukaan. Rusanen (2016b: 139–140) raportoi
TAIKAVA-hankkeen päiväkodeissa ensimmäisen syyskauden kuluneen lapsiin tutustu-
miseen, havainnointiin ja lasten tuen tarpeiden arviointiin niin yksilöinä kuin toimijoina
ryhmässä. Toimintaa ja sen muotoja kehitettiin koko TAIKAVA-hankkeen ajan (Rusanen
2016b: 139–140).

Eckhoffin sekä Nevasen tutkimuksissa tuotiin esille toimintatuokioiden pituuden muutos
taiteilijan kanssa työskennellessä. Usein päiväkodissa taiteisiin liittyvä toiminta toteutuu
lyhyinä tuokioina. Taiteilijan suunnittelemana tuokiot olivat pidempiä ja muodostivat jat-
kumoita yksittäisten toimintatuokioiden sijaan. Molemmissa tutkimuksissa raportoitiin
opettajien ilmaisseen yllätystä lasten työskentelyn pituudesta ja intensiteetistä. Lasten
raportoitiin molemmissa työskennellessä säilyttäneen mielenkiintonsa toimintaan pidem-
piä aikoja ja suuremmalla intensiteetillä. (Nevanen 2015: 42; Eckhoff 2011: 381.) Myös
Salomäen ja Ruokosen (2011: 96) tutkimuksessa mainittiin yhteistyön mahdollistaneen
pidempiaikaisen keskittymisen projekteihin kuin tavallisesti opetuksessa. Muuten koulu-
ympäristössä tuokioiden pituutta kommentoivat vain taiteilijat kritisoiden kiireistä ja jous-
tamatonta aikataulua (Salomäki & Ruokonen 2011:98; Ruokonen ym. 2014: 87–88;
Nevanen 2015:36.)

4.6 Taide taiteena vai välineenä?

Yksi esiin noussut teema tutkimuksissa oli taidekasvatuksessa ja -opetuksessa näkemys sen tavoitteesta. Opetetaanko ja tehdäänkö taidetta siis taiteen vuoksi vai käytetäänkö sitä työkaluna muiden tavoitteiden tukemiseksi. Nähdäänkö taiteisiin liittyvä toiminta siis absoluuttisesti arvokkaana itsessään vai määräytyykö arvo toiminnan hyötyjen tai tulosten perusteella eli instrumenttiarvona. Ruokonen ym. (2014: 83) selventävät, että taidetta on historiallisesti Suomessa käytetty juuri työkaluna muiden oppiaineiden sisältöjen omaksumisessa etenkin peruskoulutasolla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on huomioitu molempia näkemyksiä. Sen mukaan eri ilmaisukanavien kehittymistä on tavoitteellisesti tuettava ja lapsia tulee tutustuttaa eri taiteen aloihin ja kulttuuriperintöön. Toisaalta taas taiteellisen kokemisen ja ilmaisun monia hyötyjä esitetään lukuisia muihin kasvun ja oppimisen alueisiin liittyen. (Opetushallitus 2016: 41–42.)

Ruokosen ym. (2014: 84–85) tutkimuksessa taiteilija on mukana yläasteella tukemassa aineopetusta taiteen keinoin, puhutaan siis juuri instrumenttiarvosta. Salomäen ym. (2011) tutkimuksessa huomio on taiteen vaikutuksessa hyvinvointiin koulussa. Rusasen (2016b: 139) mukaan taidepedagogien palkkaaminen oli kasvun- ja oppimisen tukeen perustuva rakenteellinen tukitoimi. Nevasen (2015: 8) tutkimuksessa lähtökohdaksi asetetaan kokonaisvaltaisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen taiteellisen ilmaisun tai tekniikoiden oppimisen sijaan. Näissä kolmessa voidaan nähdä ero ensimmäiseen suoran instrumenttiarvon ja taidetoiminnasta haetun vaikutuksen välillä, mutta mikään artikkeleista ei viittaa toiminnan absoluuttiseen arvoon.

Eckhoffin (2011: 372) tutkimuksen taustalla taas mainitaan nimenomaan merkityksellisten taidekokemusten luomisen tärkeys. Eckhoff (2011:372) vetoaa kirjallisuuden suosittelun ja käytännön eroavaisuuteen, syvempien taidekokemusten tuottamiseen pinnallisempien käsityöpainotteisten kokemusten vastapainoksi taiteilijan avulla. Tätä erottelua voidaan mielestäni pitää yhtenä olennaisena lähtökohtana yhteistyön rakentumiselle ja tavoitteiden määrittelylle. Tämä teema on huomioitu opinnäytetyöni tutkimuksessa pilotiprojektien yhteisiä tavoitteita käsittelemällä ja peilaan tuloksia tähän Johtopäätökset-osiossa.

4.7 Moninaiset tutkimusmenetelmät

Yhteistä tutkimuksille oli tiedonkeruun monipuolisuus. Otan tämän huomioon johtopäätöksissä tarkastelemalla tiedonkeruuta LAKU-hankkeessa. Vaikka jokin tutkimusmenetelmä oli päällimmäisenä, käytettiin tiedon keruuseen useampia tapoja. Salomäen ja Ruokosen (2011: 94) tutkimus toteutettiin kyselynä taiteilijoille, opettajille ja oppilaille, mutta lisäksi yhteistä työskentelyä seurasi valokuvaajasta sekä video- ja animaatiotaiteilijoista koostuva dokumentaatiotiimi. Ruokosen ym. (2014: 85) tutkimusmateriaali koostui opettajien ja taiteilijoiden haastatteluista sekä koulussa toteutetusta havainnoinnista. Taikavoima-ryhmien toimintaa dokumentoitiin kuvaamalla ja videoimalla (Jokela ym. 2008, 43). Nevasen (2015:37–38) arviointitutkimuksen aineistona käytettiin haastatteluja, projektiraportteja, -kertomuksia ja -muistioita sekä muuta seurantamateriaalia, kuten raportteja, videoita, kuvia ja portfolioita tehdyistä töistä. Eckhoffin (2011: 374–375) materiaali koostui havainnoinnista, kuva- ja videomateriaalista sekä haastatteluista.

Nevanen (2015: 38) sekä Eckhoff (2011: 375) nostavat esiin erilaisen datan käytön olennaisuuden rikkaan kuvauksen luomisessa, heidän mukaansa mikään erillisistä tiedonkeruun muodoista ei yksinään olisi antanut realistista kokonaiskuvaa tutkittavasta aiheesta. Rusanen (2016a: 129) kuvaa artikkelissaan TAIKAVA-hankkeen kaksivuotisen tiedonkeruun olleen monimenetelmäistä ja kehittävään arviointitutkimukseen perustuvaa. Tällä laadullisella tutkimusotteella pyrittiin tavoittamaan eri tasojen ja osallistujaryhmien kokemuksia monipuolisesti, vuorovaikutteisesti ja käytännönläheisesti. Kehittävän arvioinnin tuli olla vuorovaikutusta luovaa ja tulevaisuuteen suuntaavaa sekä samalla epäkohtia paljastavaa. (Rusanen 2016a: 129.)

5 Opinnäytetyön tutkimus

5.1 Tutkimuskysymykset ja kohderyhmä

Kohderyhmänä opinnäytetyön tutkimuksessani ovat varhaiskasvatuksen opettajat viidessä LAKU-hankkeeseen osallistuneessa päiväkodissa Espoossa. Päiväkodit valikoituivat hankkeen toimijoiden kautta niin, että jokaisessa niistä pilotoitiin toimintaa eri kulttuuritoimijan kanssa. Jokaisesta päiväkodista haastattelin yhtä varhaiskasvatuksen opettajaa, jonka ryhmä osallistui pilottitoimintaan.

Opinnäytetyön tutkimukseni tarkoitus on kartoittaa varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia yhteistyöstä kulttuuritoimijoiden kanssa LAKU-hankkeessa järjestetyissä piloiteissa. Tutkimuskysymysten taustalla on osittain hankkeen toteuttama palautekysely toiminnasta varhaiskasvatuksen yksiköille (liite 2) sekä teoriatieto aiemmista tässä raportissa esittelemistäni tutkimuksista. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten yhteistyö kulttuuritoimijoiden ja varhaiskasvatuksen opettajien välillä toteutui toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa varhaiskasvatuksen opettajien mukaan?
2. Millaiset tekijät vaikuttivat yhteistyöpilotin toteutukseen varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta?
3. Millaisia vaikutuksia yhteistyöpilotilla oli varhaiskasvatuksen opettajien osaamiseen heidän mukaansa?

Yhteistyöpilotit olivat erilaisia kaikissa päiväkodeissa eri kulttuuritoimijoiden kanssa. Neljässä viidestä päiväkodista toimintaa järjestettiin yhteistyössä, joista yhteen liittyi myös koulutusta henkilöstölle. Yhdessä neljästä päiväkodista kulttuuritoimija tarjosi pelkästään materiaalipaketin päiväkodin käyttöön. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni siis koskee pääasiassa varhaiskasvatuksen opettajia näissä neljässä päiväkodissa, jossa toimintaa toteutettiin yhteistyössä. Tuon verrokkina kuitenkin esille myös varhaiskasvatuksen opettajan kokemuksia materiaalipaketin käytöstä. Kaksi muuta tutkimuskysymystä koskevat suoraan kaikkia haastateltavia.

5.2 Tutkimusmenetelmät

5.2.1 Aineistonkeruu

Aineistonkeruumenetelmänä tutkimuksessani käytin teemahaastattelua. Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu etenee tiettyjen etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Haastateltavan vastauksiin perustuen voidaan kysymyksiä tarkentaa ja syventää tarvittaessa. Haastattelujen toteutuksen yhdenmukaisuus vaihtelee eri tutkimuksissa ja on makukysymys, halutaanko kaikille esittää samat kysymykset samalla tavalla. Kysymysten avulla pyritään saamaan vastauksia

tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävän mukaan. Teemahaastattelussa korostuvat metodologisesta näkökulmasta ihmisten tulkinnat ja asioille annetut merkitykset. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen eli aiempaan tietoon tutkittavasta ilmiöstä. Kysymyksissä pitäytyminen ja niiden suhde tutkimuksen viitekehykseen vaihtelee suuresti haastattelun avoimuuden mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 87–90.)

Tuomen ja Sarajärven (2018: 84–86) mukaan joustavuus voidaan katsoa haastattelun eduksi. Kysymykset voidaan esittää sopivaksi katsotussa järjestyksessä ja tilanteessa on mahdollisuus keskustella, toistaa ja selventää asioita haetun tiedon saamiseksi (Tuomi & Sarajärvi 2018: 84–86). Käytän haastatteluissa valmista haastattelurunkoa, joka koostuu teemoihin liittyvistä avoimista kysymyksistä (toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi) ja puoliavoimista tarkentavista kysymyksistä. Haastattelurunko löytyy tämän raportin liitteistä. Haastateltavat vastaavat avoimeen kysymykseen ja vastauksen perusteella heille esitetään tarkentavia kysymyksiä. Runko on siis kaikille sama, mutta kaikkia tarkentavia kysymyksiä ei välttämättä esitetä kaikille eikä välttämättä samassa muodossa riippuen siitä, mitä heidän vastauksessaan halutaan tarkentaa.

Lisäaineistona käytin LAKU-hankkeen virallista palautekyselyä, joka toimitettiin sähköisesti varhaiskasvatuksen yksiköille. Jokaisen varhaiskasvatuksen yksikön oli tarkoitus täyttää palautekysely toiminnan päättymisen jälkeen yhdessä. Kysely kokonaisuudessaan selvittää monipuolisesti toiminnan eri osioita, enkä käytä materiaalina koko kyselyä, vaan omiin opinnäytetyön tutkimukseni teemoihin soveltuvia osioita. Nämä valikoidut kysymykset vastausvaihtoehtoineen on kerätty liitteeseen numero 2. Osallistuin itse palaaveriin, jossa kahden hankkeen toimijan, erään toisen opinnäytetyön tekijän sekä opinnäytetyön toisen ohjaajani kanssa luotiin ja muokattiin varhaiskasvatuksen yksiköille tarkoitettua palautekyselyä. En siis käytä palautekyselyä pelkästään ulkopuolisena materiaalina, vaan olen myös osallistunut sen laatimiseen.

5.2.2 Litterointi

Litteroinnin tapa ja taso riippuu analyysin vaatimasta tarkoituksesta ja siihen voi yhdistellä eri linjauksia tarkoituksen mukaisesti. Valitsin haastatteluaineiston litterointitavaksi niin kutsutun peruslitteroinnin, jossa puhe litteroidaan sanatarkasti puhekielen mukaan, kuitenkin ilman täytesanoja, toistoja, yksittäisiä äännähdyksiä tai keskeneräisiä tavuja.

Merkitykselliset tunneilmaisut litteroidaan puheen lisänä. Peruslitterointi on aineiston jatkokäyttöä ajatellen suositeltava vähimmäistaso ja sopii käytettäväksi, kun halutaan analysoida pääasiallisesti vain puheen asiasisältöä. (Litterointi 2017.)

Pidän litterointitapaa perusteltuna valintana haastatteluaineistoni analyysiin nähden, jossa olen kiinnostunut nimenomaan haastateltavien kertoman asiasisällöstä. Olen suorittanut litteroinnin sanatarkasti, mutta jättänyt pois täytesanoja kuten “tota” ja “niiku” -tyyppiset ilmaisut. Lisäksi olen jättänyt pois haastateltavien vastatessa puheen ohessa ja päällä toistuvat tai välimerkin omaiset “mmm”, “joo” ja vastaavat ilmaisut itseltäni haastattelijana. Naurahdukset ja vastaavat selvät tunneilmaisut olen merkinnyt niiden esiintyessä.

5.2.3 Analyysi

Aineiston laadullisessa käsittelyssä, perustuen loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan sitten loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysillä selkeytetään aineistoa, joka mahdollistaa luotettavien ja selkeiden johtopäätösten tekemisen tutkimuksen kohteesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 121–122.) Valitsin haastatteluaineistoni analysointitavaksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on karkeasti kolmivaiheinen. Ensin aineisto redusoidaan eli pelkistetään. Tämä voi olla aineiston tiivistämistä tai osiin pilkkomista, esimerkiksi etsien tutkimustehtävän kannalta olennaisia ilmauksia aineistosta. Tässä vaiheessa aineistosta karsitaan pois kaikki tutkimukselle epäolennainen materiaali. Seuraavaksi aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Tässä aineistosta koodatut ilmaukset käydään läpi etsien samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä, joita ryhmitellään luokiksi ja alaluokiksi. Kolmanneksi abstrahoidaan eli luodaan teoreettiset käsitteet. Tässä edetään alkuperäisdatan kielellisistä ilmauksista tehtyjen luokitusten ja tiivistämisen avulla teoreettisten käsitteiden luomiseen empiirisen aineiston pohjalta. Yhdistelemällä käsitteitä saadaan vastaus tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 122–127.)

Litteroituani haastattelut pelkistin haastatteluaineistoa pilkkomalla sen tutkimuskysymysten mukaisiin osioihin. Jätin pois tutkimuskysymysten kannalta epäolennaisen materiaalin ja jatkoin keskittyen näihin uusiin osioihin. Tämän jälkeen ryhmittelin aineistoa kategorioihin tutkimuskysymysten sisällä eri teemojen mukaan, esimerkiksi yhteistyö toiminnassa > suunnittelu > yhteiset tavoitteet. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni on laajin ja

sen sisälle muodostui useita ylä- ja alakategorioita. Muut kaksi kysymystä suppeampina vaativat vähemmän jaottelua. Varsinaista käsitteiden luontia jäi tehtäväksi melko vähän, käsitteet nousivat aineiston jaottelun avulla kategorioita muodostaessa. Myös aiemmin teoriaosuudessa esitellystä tutkimuksesta oli selkeää poimia valmiita käsitteitä omien käsitteiden muodostamisen sijaan.

5.3 Opinnäytetyön tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Olen pyrkinyt opinnäytetyössäni noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä siihen soveltuvin osin. Kaikissa tutkimuksen vaiheissa olen ollut parhaani mukaan huolellinen ja rehellinen ja käyttänyt tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Pyrin toteuttamaan tieteellisen tiedon vaatimaa esitystapaa tutkimuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa. Olen ottanut asianmukaisesti huomioon muiden tahojen työn huolellisella viittauskäytännöllä. Olen tehnyt tutkimussuunnitelman ja sen perusteella hankkinut Espoon kaupungilta tutkimusluvan. Eettisen ennakoarvioinnin teko opinnäytetyöni tutkimukseen liittyen ei ollut tarpeen, koska aihe ei ole arkaluontoinen tai tutkittavat haavoittuvassa asemassa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6–7.)

Ennen tutkimuksen aloittamista olen sopinut LAKU-hankkeen edustajien kanssa aineiston säilyttämisestä ja käyttöoikeuksista. Jokaiseen päiväkotiin on ennalta sähköpostitse lähetetty tieto opinnäytetyön tutkimuksesta, sen tarkoituksesta, menettelystä aineiston suhteen, tutkimusluvasta ja sidonnaisuudesta LAKU-hankkeeseen. Haastatteluaineistot on tallennettu anonymisti, jotta haastateltavia ei voitaisi tunnistaa. Litteroituun itseni ja hankkeen käyttöön tulevaan aineistoon on talletettu päiväkodin ja kulttuuritoimijan nimet, mutta näitäkään ei mainita anonymiteetin vuoksi opinnäytetyöni raportissa. Anonymiteettiin ja aineiston käyttöön liittyvät seikat on kerrottu vielä suullisesti haastateltaville jokaisen haastattelun alussa suostumuksen varmistamiseksi. Anonymiteettiä olen noudattanut parhaani mukaan myös kulttuuritoimijoiden kohdalla jättäen toimijan sekä mainittujen henkilöiden nimet pois raportistani. Toiminnan kuvauksista on periaatteessa tunnistamisen mahdollisuus toimialan kautta, mutta kun otetaan huomioon, että kulttuuritoimijoiden osallistuminen hankkeeseen on julkista tietoa, en pidä tätä anonymiteetin loukkauksena. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6–7.)

Hirsjärven ja Hurmeen (2015: 184–185) mukaan hyvällä haastattelurungolla voidaan tavoitella laadukkuutta jo etukäteen. Teemahaastattelu ei ole vain teemojen esittämistä,

vaan teemojen syventämistä, ja lisäkysymyksiä on hyvä harkita etukäteen. Haastatteluvaiheessa tulee pitää huolta siitä, että välineistö toimii ja lopussa tarkistaa vielä haastattelurunko. Laatua parantaa haastattelun litterointi mahdollisimman nopeasti. (Hirsjärvi & Hurme 2015: 184,185) Työstin haastattelurunkoa (liite 1) etukäteen konsultoiden opinäytetyöni toista ohjaajaa sekä varmistin hyväksynnän vielä LAKU-hankkeen yhteyshenkilöltä. Haastattelutilanteessa käytin varmuuden vuoksi kahta laitetta nauhoittamiseen. Joka haastattelun lopussa luin vielä kysymykset itse läpi tarkistaakseni, jäikö jotain kysymättä. Litteroin kaikki haastattelut samana päivänä, kun ne toteutettiin, jotta muistiku-vani keskustelusta olisi mahdollisimman hyvä.

Ensimmäinen haastattelu oli laadultaan huonoin, vaikka sainkin vastaukset, sillä tottu-mattomana haastattelutapani oli hieman sekava. Ensimmäisen haastattelun ja erityisesti sen kuuntelun jälkeen pystyin mukauttamaan haastattelutapaani paremmaksi. Loput haastattelut menivät hyvin ja tuottivat haluamani tiedon selkeämmin. Annoin näissä enemmän tilaa haastateltaville kertoa ennen lisäkysymysten käyttämistä. Jälkeenpäin ajateltuna olisi siis ollut järkevää tehdä koehaastattelu ennen varsinaisia haastatteluja. En koe tämän kuitenkaan vakavasti vaikuttaneen aineiston laatuun.

Hirsjärven ja Hurmeen (2015: 188–189) mukaan perinteisten validiuden ja reliaabeliuden käsitteiden tilalle voidaan kvalitatiivisessa aineiston analyysissä ottaa myös vaihtoehtoi-sia, mahdollisesti tällaisen aineiston käsittelemiseen sopivampia tapoja. Reliaabeliuden voidaan tutkittavien vastausten sijaan nähdä liittyvän enemmän tutkijan toiminnan luot-tettavuuteen, eli siihen kuinka luotettavaa tehty analyysi on, kuinka huolellisesti aineistoa on käsitelty ja heijastavatko tulokset mahdollisimman hyvin tutkittavien omaa ajatusmaa-ilmaa. Yksi tapa perinteisen validiuden toteamisen sijaan on triangulaation eli erilaisten tutkimusmenetelmien samanaikainen käyttö vahvistamaan tulokinnan oikeellisuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2015: 188–189)

Olen pyrkinyt olemaan analyysissäni huolellinen ja tarkastelemaan aineistoa mahdolli-simman objektiivisesti. Teoriaosuudessa käsittelemäni tutkimustieto sekä LAKU-hank-keen ja sen virallisen kyselyn kiinnostuksen kohteet loivat tietyn pohjan tutkimukselleni ja vaikuttivat haastattelukysymyksiin. Vaikka tarkasteltavaksi valitsemani aihepiirit olivat näin osittain valmiina antaen raamit opinäytetyöni tutkimukselle, pyrin tarkastelemaan vastauksia kuitenkin mahdollisimman objektiivisesti ja tuomaan analyysissäni esiin tut-kittavien näkemyksen. Tuon tutkittavien näkemyksen ja analyysini yhteneväisyyksiä esiin lainauksilla haastatteluaineistosta. Tuloksia ja kirjallisuutta toisiinsa peilaamalla

Johtopäätökset-osiossa voidaan huomata aineiston täsmäävän osin pohjalla käytettyyn kirjallisuuteen, mutta myös eroavaisuuksia on havaittavissa, eivätkä kaikki aihealueet nouse esille omassa aineistossani. Tulosten paremman validiuden saavuttamiseksi käytän triangulaatiota ja vertaan haastatteluaineiston tuloksia LAKU-hankkeen palautekyselyn tuloksiin. Tässä osuudessa voidaan havaita tulosten noudattelevan samoja linjoja, mutta toisaalta vastausten määrän ja erilaisten toteutusten vuoksi lisäävän myös tulosten variaatiota. Huomioitavaa tulosten vertaamisessa on myös se, että haastateltavien varhaiskasvatuksen opettajien ohella palautekysely lähetettiin yhteisesti pilottiin osallistuneiden päiväkotien koko henkilökunnalle, minkä vuoksi tuloksista ei voida valikoida pelkästään varhaiskasvatuksen opettajien kokemusta.

Otanta opinnäytetyöni tutkimuksessa oli tutkimussuunnitelmassa aiottua pienempi, sillä osallistuneita ryhmiä päiväkodeista oli joko vain yksittäisiä tai ryhmähaastattelut eivät muuten olleet mahdollisia. Haastattelut olivat lopulta yksilöhaastatteluja aluksi suunniteltujen ryhmähaastatteluiden sijaan. Yhteen haastatteluun osallistui myös lastenhoitaja, mutta tutkimuksen kohteena ollessa varhaiskasvatuksen opettajien kokemukset jätin hänen kommenttinsa pois analyysistä. Rikastavana näkökulmana voidaan huomioida se, että jokaisella haastatelluista oli eri kulttuuritoimija yhteistyökumppanina. Pienen otannan ja kokemuksiin liittyvän tiedon vuoksi opinnäytetyöni tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä, mutta peilaamalla muihin aiempiin tutkimuksiin voidaan löytää huomioitavia yhteisiä tekijöitä kuvaamaan tutkimaani aihetta ja tukemaan johtopäätöksiäni.

6 Tulokset

Tässä osiossa raportoin opinnäytetyöni tutkimuksen tulokset. Aloitan osion lyhyellä yhteistyötoiminnan kuvauksella tutkimuksen kohteena olevissa päiväkotiryhmissä. Tämän jälkeen raportoin tulokseni jaotellen analyysini tutkimuskysymysten mukaan. Tulkintani tueksi nostan lainauksia haastatteluaineistostani. Vertaan tämän jälkeen vielä tuloksiani lyhyesti LAKU-hankkeen palautekyselystä valikoitujen kysymysten tuloksiin täydentäen näin analyysiäni. Olen jättänyt tunnistetiedot, kuten haastateltavien, päiväkotien ja kulttuuritoimijoiden nimet pois tuloksistani. Kaikista haastateltavista käytetään pseudonimeä ”opettaja” numeroituna, esimerkiksi ”Opettaja1”/ ”Opettajan nro 1 mukaan”.

6.1 Yhteistyöpilottien kuvaukset

Jokaisen haastatteleman varhaiskasvatuksen opettajan päiväkodissa yhteistyöpilotti järjestettiin eri kulttuuritoimijan kanssa. Kuvaan seuraavaksi lyhyesti omissa kappaleissaan, millaista toiminta oli eri päiväkodeissa. Tämä toiminnan kuvaus ei varsinaisesti ole tutkimukseni kohteena, mutta antaa kontekstia tutkimuskysymyksiäni vastausten tarkastelulle.

Opettajan nro 1 päiväkodissa yhteistyöpilotti toteutettiin ainoastaan hänen ryhmässään. Ennen toiminnan aloitusta Opettaja1 tutustui työparinsa kanssa aiheeseen kulttuuritoimijalta saadun ennakkotehtävän kautta. Kulttuuritoimijan kanssa järjestettiin yhdessä yksi mediatyöpaja lapsille päiväkodin henkilökunnan valitsemissa kohteissa. Työpajassa lapset saivat tutustua ja osallistua tarinoiden kertomiseen ja kuvaamiseen tablettitietokoneella. Työpajaan osallistuivat 3–4-vuotiaat lapset kahdesta ryhmästä, ryhmien aikuisia ja yksi henkilö kulttuuritoimijan puolesta.

Opettajan nro 2 ryhmä osallistui yhteistyöpilottiin ainoana ryhmänä hänen päiväkoissaan. Opettaja2 ja hänen työparinsa osallistuivat kulttuuritoimijan pitämiin nukketeatterityöpajoihin kaksi kertaa. Tämän jälkeen kulttuuritoimijan puolesta yksi henkilö tuli päiväkodille pitämään lapsiryhmälle nukketeatteriin liittyvää toimintaa kolme kertaa. Lopuksi Opettajan nro 2 ryhmälle järjestettiin kulttuuritoimijan tiloissa nukketeatteriesitys. Opettajan nro 2 koko ryhmä osallistui järjestettyyn toimintaan.

Opettajan nro 3 päiväkodissa yhteispilottin alussa kulttuuritoimija järjesti tanssiteatteriesityksen, jota pääsivät seuraamaan kaikki päiväkodin ryhmät. Tämän jälkeen kulttuuritoimijan puolesta yksi henkilö piti kolme työpajaa ensimmäisen esityksen teemoihin liittyen. Työpajoihin osallistuivat kaikki päiväkodin viisivuotiaat lapset, joihin Opettajan nro 3 ryhmä kuului.

Opettajan nro 4 päiväkoissa yhteistyö kulttuuritoimijan kanssa oli muista päiväkodeista poikkeavaa. Kulttuuritoimijan puolesta tarjottiin käyttöön materiaalipaketti, mutta toimintaa ei järjestetty yhdessä. Paketti sisälsi materiaalia entisajan ruokakulttuuriin liittyen sekä ohjeita paketin käyttöön. Paketti kiersi päiväkodin kaikissa ryhmissä ja oli tästä syystä yhden ryhmän käytössä vain päivän. Tutustuttuaan pakettiin Opettaja4 piti omalle ryhmälleen toimintatuokion paketin materiaalia hyödyntäen.

Opettajan nro 5 ryhmä osallistui toimintaan ainoana ryhmänä päiväkodissa. Ennen toiminnan aloitusta kulttuuritoimijan henkilökuntaa kävi vierailmassa päiväkodilla keskustelemassa projektista ja lisäksi Opettaja5 kävi suunnittelutapaamisessa heidän toimipisteessään, missä tapasi tulevaan toimintaan osallistuvat taidekummit. Taidekummit kävivät päiväkodilla pitämässä osalle ryhmästä taidetuokion kahdesti ja lisäksi Opettaja5 ja hänen työparinsa pitivät päiväkodilla oman taidehetken, johon osallistui koko lapsiryhmä.

6.2 Yhteistyö kulttuuritoimijoiden ja varhaiskasvatuksen opettajien välillä

Tässä osiossa esittelen tulokset ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni: *Miten yhteistyö kulttuuritoimijoiden ja varhaiskasvatuksen opettajien välillä toteutui toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa varhaiskasvatuksen opettajien mukaan?* Toiminta on tässä jaettu kolmeen osa-alueeseen: suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, joita käsittelen yksi kerrallaan. Jaottelu perustuu käyttämäni haastattelurunkoon (liite 1).

6.2.1 Suunnittelu

Toiminnan suunnittelun osalta päiväkotien välillä oli sekä samanlaisia käytäntöjä että vaihtelua. Opettajan nro 4 päiväkodissa ei ollut mitään yhteistä suunnittelua, ainoastaan materiaalipaketin mukana tulleet ohjeet, joiden pohjalta Opettaja4 suunnitteli itse toiminnan. Opettajien nro 1, 2 ja 3 kohdalla etukäteistä yhteistä suunnittelua ei tapahtunut ennen toiminnan aloitusta.

Opettajan nro 1 kanssa yhteydenpito ennen toiminnan alkua hoidettiin sähköpostitse ja puhelimitse. Vaikka yhteistä suunnittelua ei ollut, Opettaja1 koki ohjeiden kautta voineensa soveltaa ryhmän senhetkistä teemaa myös tähän projektiin. Lisäksi ryhmän aikuiset valitsivat toimintaan osallistuvat lapset.

”No sähköpostitse käytiin tota viestintää ja sitten kerran puhelimitse mut toisaalta sitten ohjeet oli ihan selkeet ja me (ryhmän aikuiset) toki sovellettiin se sitten meidän teemaan” (Opettaja1)

Opettajan nro 2 päiväkodissa toiminnan suunnitteli kokonaan kulttuuritoimija. Kulttuuritoimijalla oli tiedossa lapsiryhmän koko ja lasten iät. Opettaja2 koki, että toiminta oli hyvin suunniteltu ikäryhmä huomioon ottaen, vaikka he eivät osallistuneetkaan suunnitteluun.

”--se mitä täällä teki niin se oli kyllä heiltä lähtösin, ei ollu tavallaan meiän suunnitelma -- et vaikka me ei oltu suunnittelemassa niin kyllä sieltä oli semmosta näkemystä siitä et mitä näiden kanssa nyt ehkä kannattaa tehdä” (Opettaja2)

Myös Opettajan nro 3 ryhmässä toiminta oli kulttuuritoimijan suunnittelemaa, mutta he pääsivät täydentämään suunnitelmaa toimintakertojen välissä esimerkiksi tekemällä materiaaleja valmiiksi. Toiminnan pääasiallinen sisältö kuitenkin tuli kulttuuritoimijalta.

”No aika lailla sieltä tuli valmista mutta oli siellä sitten, oisko ollu eka työpajan jälkeen oli sitten puhetta et mitä se syö se (esityksen teemahahmo) et vois sitten lasten kanssa työstää ja tehdä jotakin -- sitten me askarreltiin jotain porkkanoita -- että ei hirveesti, et oltais me voitu varmaan enemmänkin tehdä täällä”

Muista poiketen Opettaja5 osallistui kulttuuritoimijan kanssa yhteiseen suunnittelutapaamiseen, jossa tavattiin toimintaan osallistuvat henkilöt sekä käytiin läpi tulevaa toimintaa. Tämän lisäksi taidekummit sekä yksi muu työntekijä kulttuuritoimijan puolelta kävivät etukäteen vierailulla päiväkodissa, jossa käsiteltiin muun muassa ryhmän tarpeita ja valittiin toimintaan osallistuvat lapset.

Suunnittelun ohessa haastatteluissa keskusteltiin myös yhteisistä toiminnan tavoitteista. Opettajan nro 4 kohdalla materiaalipakettiin liittyvän yhteisen suunnittelun ja kontaktin puuttuessa myöskään tavoitteista ei oltu keskusteltu. Ainoastaan Opettaja5 mainitsee tavoitteeksi taiteellisten kokemusten ja elämysten tuomisen päiväkotiin. Opettajien nro 1, 2 ja 3 kohdalla tavoitteista ei oltu keskusteltu kulttuuritoimijan kanssa. Opettajat nro 2 ja 3 kokivat toiminnan olleen jollain tapaa tavoitteellista, mutta tavoitteista ei kuitenkaan oltu keskusteltu tai sovitettu niitä juuri kyseiselle ryhmälle.

”no tavallaan et eihän me puhuttu niitä halki sillä tavalla -- siis tämä tahon kanssa -- mutta oli varmastikin (jotain tavoitteita) -- mutta ei, ei puhuttu läpi”
(Opettaja3)

Pääasiassa päiväkodeille tarjottiin siis kulttuuritoimijan valmiiksi suunnittelemaa tai ohjeistamaa toimintaa, lukuun ottamatta Opettajan nro 5 päiväkotia, jossa toimintaa suunniteltiin myös kyseisen ryhmän tarpeista lähtien. Haastatteluaineistosta oli havaittavissa,

että varhaiskasvatuksen opettajien panos suunnitteluun oli enemmän oman sovelluksen lisäämistä valmiiseen suunnitelmaan kuin varsinaista yhteistä suunnittelua kulttuuritoimijan kanssa. Sama koski myös tavoitteita, taustalla koettiin olleen jotain yleisiä tavoitteita, mutta kyseessä olevalle toiminnalle tavoitteita ei määritelty yhdessä eikä kyseiseen lapsiryhmään sopeuttaen, poikkeuksena tässäkin opettajan nro 5 ryhmä.

6.2.2 Toteutus

Kaikki haastatellut kokivat toiminnan järjestämisen onnistuneen ja pääasiallisesti sujuneen hyvin. Roolijako liittyi keskeisesti toiminnan yhteiseen toteuttamiseen. Kaikki haastateltavat mainitsevat kysyttäessä jonkinlaisen roolijaon olemassaolon, lukuun ottamatta Opettajan nro 4 toteutusta, jossa hän käytti materiaalipakettia yksin ilman kulttuuritoimijan läsnäoloa. Roolijakoja oli haastateltujen varhaiskasvatuksen opettajien toteutuksissa niin spontaaneja kuin sovittujakin.

Opettaja1 koki kulttuuritoimijan antaneen ohjeet, joiden sisällä henkilökunta huolehti toteutuksesta. Kulttuuritoimijan edustaja oli aktiivinen osapuoli, mutta ei ainoa toiminnan ohjaaja ja osallistui ainoastaan yhteiseen työpajaan.

”suju hyvin joo, sanotaan että pääpaino oli kuitenkin siinä, että he anto tietyt raamit ja me sitten toteutettiin siinä raamien sisällä se” (Opettaja1)

Opettajien nro 2 ja 3 toteutuksissa kulttuuritoimijan edustaja toimi selvästi toiminnan ohjaajana ja päiväkodin henkilökunta tilanteen ja ryhmän kontrolloijana.

”Enemmän hän (kulttuuritoimijan edustaja) oli sitten se ohjaaja ja me sitten pidettiin sitä ryhmää kurissa (naurahten)” (Opettaja2)

Opettaja5 on ainoa, joka mainitsee roolijaosta päättämisen yhdessä.

”--näiden taidekummien kanssa mietittiin yhteinen työnjako et me vedetään toiminnalliset hetket ja he näyttää sitte niitä taideteoksia--” (Opettaja5)

Piloteissa järjestetyn toiminnan koettiin kaikissa varhaiskasvatuksen opettajien haastatelussa sopineen päiväkodin arkeen. Toiminnan sopivuutta päiväkotiarkeen tukivat toiminnan järjestäminen päiväkodin tiloissa sekä aikatauluun ja ikäryhmään sopiminen

(Opettajat nro 3 ja 5). Hankaloittavana tekijänä Opettaja1 mainitsi aikataulutuksen ruokailun suhteen, kun toiminta järjestettiin päiväkodin ulkopuolella. Samoin Opettaja2 mainitsi hankaluuden irrottautua päivärutiinista koulutusiltpäiviin.

6.2.3 Arviointi

Jaotellessa pilottiprojektit suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin, yhdessä tehty arviointi jää osa-alueista vähimmälle huomiolle haastattelujen perusteella. Osasyynä voi olla, että osassa päiväkoteja toiminta oli juuri loppunut, eikä arviointia oltu ehditty tehdä vielä. Kuitenkaan näissä tapauksissa tulevasta arvioinnista ei oltu sovittu yhdessä kulttuuritoimijan kanssa. Opettajan nro.4 kanssa ei ollut yhteistä arviointia, kuten ei muitakaan yhdessä toteutettuja osioita materiaalipaketin kanssa. Yhdessä kulttuuritoimijan kanssa tehdyissä toteutuksissa arviointi jää myös vähäiseksi.

”No en mä kyllä muista et siinä ois ollu sen enempiä” (Opettaja1)

”Tiiätkö aika, se on jääny sellaseks (päiväkodin henkilökunnan) keskinäiseks sanalliseks” (Opettaja3)

Opettaja2 ja Opettaja5 mainitsevat jotain yhteistä arviointia kuitenkin olleen.

”--se loppu vasta nyt niin ollaanhan me sellasta nopeeta arvioo tehty -- käyty sellasta pikakeskustelu mutta ei me sellasta kunnan arvioo olla -- mä en tiedä (tuleeko yhteistä arviointia)” (Opettaja2)

”--ainakin vähän ennakkoon juteltiin että on ollu tosi mukava tehdä yhteistyötä--” (Opettaja5)

Arviointi osoittautui haastatteluiden perusteella olleen joko päiväkodin sisäistä, työntekijöiden välistä keskustelua tai sitten suullista välitöntä palautetta työntekijöiden ja kulttuuritoimijan edustajien välillä. Yhdessäkään pilotissa ei ollut arvioinnille erikseen varattua aikaa tai siihen keskittyntä suunnitelmallista keskustelua. Pari varhaiskasvatuksen opettajista mainitsee LAKU-hankkeen yleisen palautekyselyn, mutta sen ollessa yleinen palaute hankkeelle, eikä päiväkodin ja kulttuuritoimijan välinen, en katso sitä tässä tarkastelluksi yhteiseksi arvioinniksi.

Arvioinnin läpikäymisen yhteydessä keskusteltiin myös siitä, mitä varhaiskasvatuksen opettajat mahdollisesti olisivat toivoneet tehtävän eri tavalla toteutuksissa. Opettajalla nro 1 oli vaihtoehtona toteuttaa toiminta joko yhdellä tai kahdella kertaa, hän piti kerralla toteutettua hyvänä, vaikka toisaalta kommentoi aikataulun venymistä hankaloittavana tekijänä päivärutiinien, kuten ruokailun kannalta.

Opettaja2 olisi toivonut ryhmän yhteisen toiminnan ohelle pienryhmätyöskentelyä, joka olisi mahdollistanut enemmän konkreettista työskentelyä esimerkiksi oman esityksen teon muodossa ja näin nukketeatterinäyttelyn kokeilua myös lapsille.

”--kun niissä työpajoissa oli koko ryhmä paikalla niin kun oli 21 päätä niin se on aika sellasta hösellystä ja häsellystä--” (Opettaja2)

Opettaja3 piti toteutusta onnistuneena ja oli myös keskustellut kulttuuritoimijan kanssa mahdollisuudesta toiminnan jatkumiseen, jota kaupunki ei kuitenkaan rahoittanut. Muutoksena hän olisi toivonut saaneensa etukäteen enemmän informaatiota järjestettävästä toiminnasta, jotta lasten ja vanhempien informointi ja yleinen valmistautuminen olisi ollut helpompaa.

Opettaja4 piti materiaalipakettia onnistuneena ja mielenkiintoisena. Paketin käyttämiin olisi kuitenkin tarvittu enemmän aikaa kuin yksi päivä, jonka ajan se oli ryhmässä käytettävissä. Paketin ohjeiden mukaan materiaalia olisi ollut viikon projektiin. Opettaja4 olisi mielellään tehnyt myös yhteistyötä, jonka kautta olisi paketista voinut hänen mukaansa saada ”enemmän irti”. Yhteistyössä olisi voinut saada myös enemmän informaatiota ja mahdollisuuden suunnitella ja esittää kysymyksiä etukäteen. Myös lasten kannalta hän olisi toivonut kulttuuritoimijan osallistumista.

”--et kaikkihan on paljon mielenkiintoisempaa ja jännempää kun sen kertoo joku muu kun minä. Et sitä kautta jos siinä ois ollutkin joku yhteinen alustus vaikka koko päiväkodille niin se ois voinu herättää ihan eri tavalla vielä sitä lasten mielenkiinto--” (Opettaja4)

Opettaja5 piti toteutusta hyvänä ja mainitsi että tämänkaltainen toiminta voisi olla pidempijaksoista, taidekummit voisivat käydä vierailmassa silloin tällöin esimerkiksi vuoden ajan. Toiminnan itsensä kannalta ei hänestä ollut mitään selkeää parannettavaa.

”en mä nyt keksimällä keksi mitään sellasta mitä pitäs kehittää -- et ihan vaikuttaa hyvältä kokeilulta” (Opettaja5)

Keskimäärin toteutuksia pidettiin siis varsin onnistuneina ja niin kutsutut korjattavat asiat liittyivät kaikilla haastateltavilla eri aiheisiin, eikä toteutuksilla ollut mitään yhteistä muutettavaa tekijää.

Yhteenvedona koko tutkimuskysymykseen liittyen haastatteluaineistosta käy ilmi toiminnan olleen pääosin kulttuuritoimijan järjestämää toimintaa päiväkotiryhmille, materiaali-pakettia sisältänyttä projektia lukuun ottamatta. Yhdenkään haastateltavan varhaiskasvatuksen opettajan päiväkodissa kaikkia projektin alueita ei toteutettu yhteistyössä. Molempien osapuolten osallistuminen näkyi kuitenkin kaikissa pilottiprojekteissa jollain tasolla, materiaali-paketissa tosin vain ohjeistuksen tarjoamisena. Osallistumisen voidaan nähdä myös luonnollisesti olleen vaihtelevaa pilottiprojektien erilaisuuden vuoksi.

6.3 Yhteistyöpilotin toteutukseen vaikuttaneet tekijät

Tässä kappaleessa erittelen vastauksia toiseen tutkimuskysymykseeni: *Millaiset tekijät vaikuttivat yhteistyöpilotin toteutukseen varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta?* Yhteistyöpilotin järjestämiseen ja onnistumiseen vaikuttaneista tekijöistä kysyttäessä kaikki haastateltavat toivat päällimmäisenä esille toisistaan eriäviä yksittäisiä seikkoja, joita he pitivät olennaisimpina. Jaottelen esiin tulleita positiivisia sekä negatiivisia tekijöitä haastateltavien mukaan.

Opettaja1 piti tärkeänä saamaansa tietoteknistä apua ja mahdollisuutta vaikuttaa projektin toteutukseen ja muokkaamiseen sopivaksi omalle ryhmälleen. Lisäksi aikataulutus nousi esiin hänen mukaansa tärkeänä tekijänä ottaa huomioon. Puutteena ja olennaisena kritiikkinä pilottiprojektissa tulivat esiin toisistaan poikkeavat tietosuojakäytännöt (kaupungin ja kulttuuritoimijan ohjeistukset) videoinnissa ja videoiden katselussa, joista osa jäi lopulta ratkaisematta projektin loppuessa.

Opettaja3 puolestaan toi esiin tiedon kulun tärkeänä tekijänä. Hän koki muuten onnistuneessa projektissa ongelmalliseksi informaation puutteen ja sitä kautta epävarmuuden siitä mitä pilottiprojekti sisältää. Näin hänen oli vaikea tiedottaa lapsille tai vanhemmille, mitä projekti sisältää.

”-- ja varmasti ois voinu jonkinmoist sitte, et en tiedä onko lähetetty ja ois vaikka hukkunu et me ei olla saatu -- et ehkä joku kirjallinen tai joku vastaava, et vähän selventää -- et kyllä kaikki sen ihan myönteisesti otti vastaan mut ois siit voinu ehkä jotain enemmän (infota etukäteen)” (Opettaja3)

Opettaja4 piti materiaalipakettia ohjeineen hyvänä ja lapsilähtöisenä, jonka mukaan oli helppo itse työskennellä. Kuten edellisessä osiossa todettiin, hän jäi kuitenkin kaipaamaan enemmän aikaa projektin toteutukselle ja yhteistyötä kulttuuritoimijan kanssa.

”--oli tosi helppo lähteä työstää sitä kun se (materiaalipaketti) anto niin paljon semmosta mitä lapset voi tehdä ja mitä lapset voi kokeilla”

Opettaja5 nosti tärkeimmäksi seikaksi projektin onnistumiselle yhteistyön avoimuuden ja keskusteluvaisuuden. Lisäksi hän piti selkeää roolijakoa ja ennakointia olennaisina seikkoina. Myös saatu materiaali ohjeineen oli perusteellinen ja selkeä. Opettaja2 piti tärkeimpänä osallistuvan henkilökunnan projektiin sitoutumista ja sen selventämistä koko työyhteisölle onnistumisen mahdollistajana.

Vaikka kaikki mainitsivat eri asioita ensisijaisena vaikuttaneena tekijänä, katsottaessa haastatteluaineistoa kokonaisuutena, löytyy myös yhteisiä tekijöitä, joiden koettiin vaikuttaneen yhteistyöhön ja ylipäättään pilottiprojektien järjestämiseen. Projektien kannalta kokonaisuudessaan useassa haastattelussa mainittuja tekijöitä olivat vuorovaikutus eri osapuolten välillä, kulttuuritoimijoiden ammattitaito, toiminnan sopivuus päiväkodin arkeen ja aikataulujen yhteensovittaminen sekä joustavuus.

6.4 Varhaiskasvatuksen opettajien osaaminen

Tässä kappaleessa esittelen vastauksen kolmanteen tutkimuskysymykseeni, *Millaisia vaikutuksia yhteistyöpilotilla oli varhaiskasvatuksen opettajien osaamiseen heidän mukaansa?* Kaikki haastateltavat kokivat yhteistyöpilotin jollain tasolla vaikuttaneen positiivisesti oman osaamisen lisääntymiseen alueella, jota pilottiprojekti koski. Uuden osaamisen lisäksi yhteistyön koettiin myös vahvistaneen alueita, joilla varhaiskasvatuksen opettajilla itsellään oli vähemmän osaamista, kuten draaman ja tietotekniikan käytössä.

”No kyllä varmaan. Et mä en ite koe että mä osaisin niin käyttää sitä draamaa ja vastaavii että ehkä se nytte anto sit eväitä siihen et millä tavalla voi myös sitä asiaa tehdä.” (Opettaja3)

Yhteistyön kuvattiin antaneen myös uusia ideoita toteuttaa kokonaan erilaista toimintaa tai tuttua toimintaa eri tavalla ja moninaisemmin kuin aikaisemmin. Myös kynnyksen samankaltaisen toiminnan järjestämiseen koettiin laskeneen.

”Et tavallaan ihan sellasta käytännön niinkun vinkkiä ja sit noista työpajoista mitä täällä päiväkodissa oli niin kyllä sieltäkin tuli ihan sellasia ideoita et aa niin ton vois tehdä myös näin tai noin. Et kyl sieltä tuli.” (Opettaja2)

”Joo, kyllä. Itseasiassa varmaan kattoo niinku avarakatseisemmin taidejuttuja. Et miten eri tavalla voi taulujakin tai näit taideteoksia näyttää lapsille. Et ehkä sitä kautta ja sit ehkä se kynnyks niinkun sit alentu et voi käydä vaikka taidenäyttelyssä kattomassa –” (Opettaja5)

Osa haastateltavista toi esiin myös oman osaamisen lisääntymiseen vaikuttaneita seikkoja. Haastateltavien mukaan osaamisen lisääntymiseen vaikuttivat muun muassa kulttuuritoimijan esimerkin seuraaminen, yhteistyökumppaneiden ammattitaito, yhteistyön sujuvuus sekä aihepiirin kiinnostavuus.

”- tottakai sä opit sellasilta ihmisiltä jotka tietää ja on ammattilaisia siinä työssään niin kyllähän heiltä saa vinkkiä ihan jo – et ei heidän tarvii ku olla paikalla et sä saat jo siitä vaan niin paljon –” (Opettaja2)

”No varmaan että tää on mielenkiintosta – ja hyvä yhteistyö et sekin vaikuttaa paljon et on mukava keskustella ja jutella ja käydä asioita läpi.” (Opettaja5)

Opettajien oman osaamisen lisääntymisestä keskustelun ohessa keskusteltiin myös osaamisen jakamisesta kulttuuritoimijalle. Kaikki kokivat osaamista tai tietoa siirtyneen kulttuuritoimijalle ainakin jossain määrin. Kysyttäessä vastaukset eivät kuitenkaan olleet kovin varmoja, vaan sisälsivät paljon ”kyllä varmaan”, ”ehkä” ja ”luulen” kaltaisia ilmaisuja. Omaan osaamista koettiin jaetun kulttuuritoimijalle koulutuksien ohessa, tutustuessa päiväkotiin ja omalla esimerkillä.

”—sillä tavalla ehkä hän otti koppia miten me reagoitiin lasten toimintaan, et ehkä sitten muutti siinä sitten toimintaa— (Opettaja3)

”No mä luulen et ehkä enemmän siellä iltapäivissä (koulutuksissa) mitä me tehtiin sitten kasvattajien kesken – et heille ehkä avautu siinä näkymiä siitä et se ei aina oo niin ihan niin yksinkertaista täällä päiväkodissa—” (Opettaja2)

6.5 Haastattelun ja kyselyn tulokset verrattuna

Tässä kappaleessa vertaan lyhyesti oman opinnäytetyöni tutkimuksen tuloksia LAKU-hankkeen virallisen palautekyselyn tuloksiin. Kysely tehtiin sähköisesti kulttuuritoimijoille ja varhaiskasvatuksen yksiköille. Kyselyyn vastasi yhdessä jokainen yksikkö, poiketen siis osittain omasta lähestymistavastani, jossa vastaajina ovat vain varhaiskasvatuksen opettajat. Kaikki yksiköt eivät olleet vastanneet kyselyyn vielä oman analyysini vaiheessa, tässä läpikäytyjä vastauksia oli 18 kappaletta.

Valitsin alkuperäisestä kyselystä analyysiini omaan aihepiiriini sopivat kysymykset (liite 2). En käy läpi kaikkia kysymyksiä erikseen, vaan viittaan tuloksiin tarkoituksena verrata niitä omien haastattelujeni vastauksiin tutkimuskysymysten aihepiireissä. Kyselyssä useammassa kohdassa oli mahdollisuus valita useampi kuin yksi vastaus, mistä johtuen prosenttimäärät vastauksissa eivät muodosta 100 prosenttia yhteensä kaikkien kysymysten kohdalla. Prosenttiluvut on pyöristetty lähimpään tasalukuun tarkastelun selkeyttämiseksi. Laadullisesta tutkimusotteestani huolimatta käytän prosenttimääriä, sillä ne antavat mielestäni määrällisen kyselyn tuloksista selkeimmän kuvan.

Toiminnan suunnittelussa 70 % vastasi kyselyyn suunnittelun sujuneen hyvin, mutta 40 % taas koki suunnittelussa jääneen toivomisen varaa. Avoimessa vastauskohdassa tätä perusteltiin yhteisen suunnittelun puuttumisella joko kokonaan tai osittain, esimerkiksi ainoastaan aikataulujen sopimisella yhdessä. Vastauksissa mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön jakautui samankaltaisesti, 65 % koki päässeensä vaikuttamaan toimintaan, 35 % ei. Tapoja, joilla päästiin vaikuttamaan toiminnan sisältöön, mainittiin muun muassa osallistuvien lasten valinta, työpajojen määrä ja aikataulut, kasvattajien ja lasten ehdotusten huomioon ottaminen sekä projektin kohteen valitseminen.

Kulttuuritoimijoiden koettiin olleen valmiita kehittämään toimintaansa päiväkodin arkeen sopivaksi 88:n % vastaajista mukaan. Tätä perusteltiin joustavuudella aikataulutuksessa, päiväkodin arkeen tutustumisella, palautteen vastaanottamisella ja kasvattajien näemyksen huomioimisella. Kulttuuritoimijoiden ammattitaitoa pidettiin korkeana, vastausten jakautuen asteikolla yhdestä viiteen 6 % kohtaan kaksi ja loppujen kohtiin neljä ja viisi. Vaikka 40 % koki yhteisen suunnittelun jättäneen toivomisen varaa, pilottien pedagogista tasoa pidettiin korkeana, kaikkien vastausten sijoituessa kohtiin 3–5 asteikolla yhdestä viiteen.

Lähes 95 % vastaajista koki saaneensa jollain tasolla työkaluja omaan työhönsä pilottien tuloksena. Ainoastaan yksi vastaaja siis ei kokenut saaneensa yhteistyöstä lainkaan työkaluja. Muista vastauksista suurin osa sijoittui asteikolla yhdestä viiteen kohtaan kolme ja loput kohtiin neljä ja viisi.

Monissa kysymyksissä LAKU:n kyselyssä ja omissa haastatteluissani oli vastausten välillä melko suurta vaihtelua. Tämän voidaan olettaa johtuneen pilottien erilaisista toteutustavoista. Kuitenkin kyselyä ja haastattelujen tuloksia vertaamalla vastaukset noudattelevat suunnilleen samoja linjoja. Siinä, missä joillekin päiväkodeille oli tarjottu lähes valmis paketti, toiset taas pääsivät suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa yhteistyössä kulttuuritoimijan kanssa alusta loppuun. Kyselyn tulokset tukivat monilta osin haastatteluissani esiin tulleita kokemuksia, mutta toisaalta tarjosivat myös vielä enemmän variaatiota vastauksiin. Vaikka tietyissä osioissa osoittautui olevan kohtuullisesti kysyntää yhteistyön lisäämiselle, niin pilotteihin oltiin keskimäärin hyvin tyytyväisiä varhaiskasvatuksen yksiköissä. Kaikki kyselyyn vastanneet ilmoittivat pilottien lisännen kiinnostusta kulttuurikasvatukseen ja yhteistyön tekemiseen kulttuuritoimijoiden kanssa. Myös haastatteluissa tuli esille kiinnostus samankaltaisen toiminnan järjestämiseen myös tulevaisuudessa.

6.6 Yhteenvetoa tuloksista

Kaikki haastattelemiini varhaiskasvatuksen opettajat olivat toimineet yhteistyössä eri kulttuuritoimijan kanssa. Toteutustavat vaihtelivat niin sisällön, toiminnan ja projektin keston kuin eri osapuolten osallistumisen suhteen. Eri toteutuksissa suunnittelu vaihteli yhteisestä suunnittelusta päiväkodille tarjottuihin valmiisiin paketteihin. Painotus oli kuitenkin kulttuuritoimijan tarjoamissa konsepteissa, joita sovellettiin vaihtelevasti varhaiskasvatuksen opettajien taholta. Toiminnassa toteutui erilaisia roolijakoja sekä sovitusti

että spontaanisti. Lasten koettiin päässeen aktiivisesti mukaan järjestettyyn toimintaan. Yhteisistä tavoitteista ei oltu juurikaan keskusteltu eikä sellaisia oltu yhdessä valittu, vaikka toiminta nähtiinkin jollain tavalla tavoitteellisena. Yhteinen arviointi jäi osioista melko vähälle huomiolle, lähinnä ohimeneviin suullisiin keskusteluihin joko vain päiväkodin henkilökunnan kesken tai jossain tapauksissa myös henkilökunnan ja kulttuuritoimijan välillä. Haastatteluissa toteutusten koettiin kaikkien onnistuneen kuitenkin hyvin ja olleen myös lapsille mieleisiä. Toiminnan koettiin sopineen päiväkodin arkeen sekä liisänneen varhaiskasvatuksen opettajien osaamista. Myös kiinnostus kulttuuriyhteistyöhön jatkossa näkyi vastauksissa.

7 Johtopäätökset

Tässä kappaleessa esitän aineistosta tekemäni johtopäätökset. Tulokset-osuudessa jaottelin aineistoa haastattelun teemojen ja tärkeiksi nousseiden seikkojen mukaan. Tässä osiossa peilaan opinnäytetyöni tutkimuksen tuloksia teoriaosuudessa esitelyihin tutkimuksiin niistä nousseiden teemojen mukaan omissa kappaleissaan.

7.1 Yhteistyön edellytykset

Yhteistyöhön vaikuttaneita tekijöitä tarkastellessa niin teoriaosuudessa esitellyissä tutkimuksissa kuin myös omassa opinnäytetyöni tutkimuksessa tuli esille monia erilaisia tekijöitä. Kuitenkin myös yhteisiä tekijöitä oli havaittavissa niin oman aineistoni sisällä kuin myös aiempaan tutkimukseen verrattuna.

Olellaisena tekijänä useassa teoriaosuuden tutkimuksessa tuotiin esille oman alan substanssiosaamisen jakaminen toiselle osapuolelle, esimerkiksi pedagogisen tiedon jakaminen ja taiteilijan tutustuttaminen päiväkotikouluympäristöön sekä tiedon jakaminen lapsista (Nevanen 2015: 37,44; Nevanen, Juvonen & Ruismäki 2015: 8; Ruokonen ym. 2014: 87–88; Eckhoff 2011: 382–384). Opinnäytetyöni haastatteluissa opettajat, jotka olivat toimineet yhteistyössä kulttuuritoimijoiden kanssa, uskoivat jotain osaamista siirtyneen heille, mutta tarkoituksellista tiedonvaihtoa ei kuitenkaan esiintynyt yhteistyön ohessa juurikaan. Tiedon jakamista koettiin kuitenkin toiminnan eri osien ohessa tapahtuneen molempiin suuntiin.

Nevasen (2015: 10–11) tutkimuksessa päiväkotiympäristössä tärkeitä yhteistyön mahdollistavia seikkoja olivat sopiminen ja joustavuus, selkeä työnjako, uusien näkökulmien löytäminen, kyky sietää kaaosta, työkuultuurien oletusten kyseenalaistaminen, työn monipuolistuminen ja työhyvinvointi. Sopiminen, joustavuus, työnjako sekä uusien näkökulmien löytäminen toimintaan tulivat esiin myös omassa aineistossani. Lyhyellä aikavälillä toteutetuissa piloteissa voidaan olettaa, että vaikutusten ulottuminen työkuultuuriin ja työhyvinvointiin vaatisivat pidempiaikaista yhteistyötä. Nevasen (2015: 8–9) tutkimuksessa opettajat kokivat hankalimmaksi ajanpuutteen ja suuren työmäärän. Työmäärä ei tullut esille omassa aineistossani, mutta ajanpuute tuli esiin materiaalipaketin käyttöön annetun rajallisen ajan kanssa (Opettaja4) ja koulutuspäiviin osallistumiseen tarvittavan ajan löytämisessä (Opettaja2). Järjestetyn toiminnan osalta voidaan olettaa varhaiskasvatuksen opettajien työmäärän olleen kohtuullinen, koska suurin osa suunnittelusta ja toiminnan sisällöistä tuli kuitenkin kulttuuritoimijan puolelta. Joustavuuden ja sopimisen kautta toiminnan kaikki osat saatiin sovitettua päiväkotien päivärytmeihin melko hyvin.

7.2 Osaamisen kasvaminen

Opettajien osaamisen paraneminen oli yhteinen teema sekä esittelemässäni teoriaosuuden tutkimuksessa että omassa opinnäytetyöni tutkimuksessa. Kouluympäristössä tehdyissä tutkimuksissa yhteistyön kautta opettajat oppivat kokonaisvaltaisempaa tapaa ja uusia menetelmiä opetukseen taiteen keinoin sekä uusia virikkeitä jokapäiväiseen opetukseen (Ruokonen ym. 2014: 88; Salomäki & Ruokonen 2011: 96). Päiväkotiympäristössä yhteistyön koettiin parantaneen tietoa ja osaamista eri menetelmistä, syventäneen ja monipuolistaneen taidepedagogista osaamista sekä antaneen lisää varmuutta ja rohkeutta työntekoon (Almgren 2016: 205–206). Eckhoffin (2011: 382) tutkimuksessa opettajan tietoisuus taiteen tärkeydestä ja taidekokemusten integroinnista kasvoi yhteistyön myötä. Mahdollisuus tarkkailuun taiteilijan ollessa ohjaajan roolissa nousi myös esiin (Eckhoff 2011: 377; Nevanen ym. 2015: 9).

Osaamisen kasvaminen tuli esiin myös omissa haastatteluissani uusien menetelmien oppimisena sekä uusien ideoiden syntyminenä, miten toteuttaa jo tuttua toimintaa monipuolisemmin tai eri tavalla. Myös alempi kynnyks samankaltaisen taidetoiminnan järjestämiseen ja avarakatseisuus taiteen käyttöä kohtaan mainittiin. Kulttuuritoimijan ammattitaito ja mahdollisuus oppia heiltä esimerkin kautta olivat olennaisia esille tulleita tekijöitä haastatteluissa. Myös opettajien oppimisen tarkastelussa on otettava huomioon pilotti-projektien lyhytkestoisuus esiteltäviin tutkimuksiin verrattuna. Tämän perusteella kovin

kokonaisvaltaisia muutoksia ei liene realistista odottaa, mutta yhteisiä tekijöitä oli kuitenkin selvästi havaittavissa.

7.3 Projektin kesto

Teoriaosuudessa esitellyissä tutkimuksissa varhaiskasvatusympäristössä toiminnan ja projektin kesto oli eräs olennaisista tekijöistä. Projektien pitkäkestoisuus mahdollisti tutkimuksen mukaan lasten oppimistaitojen kehityksen ja yhteistyön rakentumisen jatkuvuuden kautta, lapsiin tutustumisen ja lasten osallistuminen omista lähtökohdistaan käsin. (Nevanen 2015: 35; Nevanen, Juvonen & Ruismäki 2015: 8; Jokela 2008:45; Rusanen 2016b: 139–140.) Pilottiprojekteissa tämä ei tullut esille, kenties toiminnan jo ennalta tiedetyn lyhytaikaisuuden vuoksi. Opinnäytetyöni tutkimuksen aineistossa kuitenkin tuli esille kiinnostus pidempiaikaiseen yhteistyömalliin, mikä puoltaisi kulttuurikasvatusmallin vakinaistamista.

7.4 Toiminnan tavoitteet

Toiminnan tavoite oli yksi esiin noussut teema teoriaosuuden tutkimuksissa, tehdäänkö taidetta taiteen vuoksi vai käytetäänkö taidetoimintaa välineenä jonkin muun tavoitteen saavuttamiseksi. Esittelemässäni suomalaisessa tutkimuksessa korostui taiteen väliarvo aineopetuksen tukena (Ruokonen ym. 2014: 84–85), kouluhyvinvoinnin lisääjänä (Salomäki ym. 2011), kasvun ja hyvinvoinnin tukena (Nevanen 2015:8) ja kasvun ja oppimisen tukena (Rusanen 2016b: 139). Poikkeuksena Eckhoffin (2011: 372) tutkimuksen taustalla taas mainitaan merkityksellisten taidekokemusten luomisen tärkeys eli taiteen arvo nähdään absoluuttisena.

Haastatteluissa tuli esille, ettei toiminnan tavoitteita oltu käyty läpi tai päätetty yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajien ja kulttuuritoimijoiden välillä. Ainoastaan yksi haastateltavista (Opettaja5) mainitsi taiteellisten kokemusten tuottamisen tavoitteena. Toiminnan koettiin kuitenkin olevan tavoitteellista, vaikka tavoitteita ei sovittukaan yhdessä. Tämä voisi olla hyvä ottaa huomioon pysyvämpää mallia luodessa, jotta toiminnan tavoitteellisuus voisi paremmin toteutua sen ollessa kaikkien tiedossa. Näin voitaisiin pyrkiä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetettuihin tavoitteisiin niin kulttuuri-perintöön ja taiteenaloihin tutustuttamisessa kuin taiteellisen kokemuksen ja ilmaisun hyödyntämisessä muihin kasvun ja oppimisen alueisiin liittyen (Opetushallitus 2016: 41-42) toteuttaen siis niin taiteen absoluuttista kuin välineellistäkin arvoa.

Kokonaisuudessaan LAKU-hankkeen tavoitteissa voidaan hankesuunnitelman perusteella nähdä olevan sekä välineellisiä että taiteen itseisarvoon perustuvia tavoitteita. Välineelliset koostuvat kotoutumisen tukemisesta sekä alueellisen segregaaation ja taustojen vaikutusten vähentämisestä kulttuuritoiminnan avulla. Järjestetyn toiminnan sisältöjen tavoite on taiteelliseen toimijuuteen ja laajaan ilmaisuun eri muotojen käyttöön tukeminen, joka voidaan nähdä puolestaan ei-välineellisenä tavoitteena. (Hankesuunnitelma n.d.) Hankkeen tavoitteiden toteutumiseen ei opinnäytetyöni kuitenkaan voi ottaa kantaa, vaan se tarvitsisi oman tutkimuksensa.

7.5 Tiedonkeruu LAKU -hankkeessa

Vaikka tiedonkeruu ei varsinaisesti ollut tutkimukseni kohteena, nousi se kuitenkin esiin teoriaosuudessa esitellyissä tutkimuksissa yhteisenä tekijänä. Tämän vuoksi tarkastelen lyhyesti tiedonkeruuta omassa opinnäytetyön tutkimuksessani sekä yleisesti LAKU-hankkeessa. Tiedonkeruun monipuolisuus ja useamman tutkimusmenetelmän käyttö olivat yhteisiä teoriaosuudessa esitellyille tutkimukselle (Salomäki & Ruokonen 2011: 94; Ruokonen ym. 2014: 85; Jokela ym. 2008: 43; Nevanen 2015: 37–38; Eckhoff 2011: 374–375.) Nevasen (2015: 38) ja Eckhoffin (2011: 375) mukaan monipuolisen datan käyttö on olennaista rikkaan kuvauksen ja realistisen kokonaiskuvan luomisessa, mitä ei saavutettaisi vain yhtä menetelmää käyttämällä.

Omassa opinnäytetyössäni käytin haastatteluaineistoni lisäksi myös valittuja kysymyksiä LAKU-hankkeen virallisesta palautekyselystä. Tällä sain laajennettua aineistoa sekä lisättyä tätä kautta tulosten luotettavuutta. Yleisesti LAKU-hankkeessa tiedonkeruun monipuolisuus näyttäisi myös toteutuvan. Hankkeen varhaiskasvatuksen yksiköille ja kulttuuritoimijoille teettämän palautekyselyn lisäksi hankkeessa toteutetaan myös haastatteluja osallistuneille toimijoille sekä järjestetään osallistujille seminaareja hankkeeseen liittyen, joissa kokemuksia on mahdollista tuoda esille. Erilaisten tiedonkeruutapojen ja arvioinnin kautta hankkeen toimijat pääsevät keräämään laajemmin kokemuksia erilaisista toimintamuodoista niin varhaiskasvatuksen henkilökunnalta kuin kulttuuritoimijoilta. Näiden kokemusten kautta voidaan toimintaa kehittää eteenpäin laajemmassa mittakaavassa. Oman opinnäytetyöni lisäksi hankkeesta on tekeillä myös toinen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö.

7.6 Yhteistyö LAKU-hankkeessa

LAKU:n hankesuunnitelman (n.d) mukaan pilotit tarjoavat yhteisen suunnittelun ja toteutuksen kautta varhaiskasvatuksen toimijoille mahdollisuuden osallistua aktiivisesti yhteistyöhön ja oppia uutta varhaiskasvatuksen tarpeet huomioon ottaen. Kulttuuritoimijat puolestaan saavat yhteistyön kautta työkaluja ja mahdollisuuden oman toimintansa kehittämiseen varhaiskasvatukseen sovellettavissa toiminnan muodoissa. (Hankesuunnitelma n.d.)

Näihin hankesuunnitelmassa mainittuihin yhteistyön tavoitteisiin nähden oman aineistoni perusteella yhteistyö kulttuuritoimijoiden ja varhaiskasvatuksen toimijoiden välillä jäi joiltain osin ohueksi. Yhteinen suunnittelu jäi monessa toteutuksessa melko vähäiseksi, minkä kautta varhaiskasvatuksen, erityisesti kyseisen lapsiryhmän, tarpeita voitaisiin ottaa vielä enemmän huomioon. Toimintavaiheessa eri piloteissa yhteistyön taso roolija-koineen vaihteli enemmän. Yhteisen arvioinnin kautta olisivat molemmat ehkä voineet saada vielä enemmän kehittymismahdollisuuksia tulevaisuuden varalle.

Isoherrasen (2012: 150–152) mukaan muutoksessa olennaista organisaatioiden tasolla on näkemys sen tarpeellisuudesta, valmius uudistumiseen sekä vuoropuhelu käytännön toimijoiden kanssa. Kokonaisuudessaan näkisin LAKU:ssa tämän pohjan toteutuvan kohtuullisen hyvin jo, koska näin moni toimija on lähtenyt hankkeeseen mukaan. Myös moni haastateltavista varhaiskasvatuksen opettajista ilmaisi kiinnostuksen pysyväm-
pään yhteistyöhön ja palautekyselyyn vastanneista kaikki ilmaisivat kiinnostuksen yhteistyöhön kulttuuritoimijoiden kanssa lisääntyneen.

Isoherrasen (2012: 150–152) mukaan yhteistyö tulee luoda kontekstiin sopivaksi ja antaa tiimeille riittävästi valtaa luoda itse sopivia toimintatapoja sekä roolien ja vastuun jakoja. Erilaiset toimijat ja mahdollisuudet suunnitella toimintaa yhdessä tukevat LAKU:ssa tämän onnistumista. Tarvitaan myös valmiutta yhdessä kehittämiseen ja moninäkökulmaisuu-
den merkityksen tunnistamiseen ratkaisuja tehdessä (Isoherranen 150–152). Toimijoiden välistä yhteistä kehittämistä vielä lisäämällä voitaisiin saada entistä räätälöidympiä ratkaisuja sopimaan mahdollisimman hyvin kaikkien toimintaan osallisten tarpeisiin. Toki on kuitenkin otettava huomioon hankkeen tarkoitus nimenomaan toiminnan pilotoinnissa, eikä vielä valmiin toimintamallin tarjoajana.

8 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessini aikana LAKU-hankkeelle myönnettiin uusi hankerahoitus ja hankkeen kehittäminen eteenpäin jatkuu myös vuonna 2019. Oman työni tarkoitus on tukea ja täydentää osaltaan tätä kehitystyötä varhaiskasvatuksen opettajien näkökulman esilletuonnin kautta. Pohdin tässä vielä muutamia mielestäni olennaisia asioita, joita olisi hyvä ottaa huomioon hankkeen jatkuessa sekä mallin mahdollisen vakinaistamisen tapahtuessa tulevaisuudessa.

Toteuttamieni haastattelujen perusteella koen, että varhaiskasvatuksen opettajille olisi voitu itse pilottitoiminnan lisäksi tarjota etukäteen enemmän informaatiota itse LAKU-hankkeesta ja sen tarkoituksesta. Vaikka toiminta koettiin pääosin tavoitteelliseksi, olisi tavoitteiden ja käsityksen siitä, mihin toiminnalla pyritään, hyvä olla selvillä kaikilla osapuolilla jo toiminnan suunnittelun vaiheessa. Tässä toki osa vastuusta tulee yhteyshenkilöille, erityisesti päiväkodin johtajille, joiden kautta tieto hankkeesta oli useimmiten varhaiskasvatuksen opettajille tullut. Päiväkotiärjen usein kiireisen luonteen vuoksi kenties yhteinen suunnittelutapaaminen kulttuuritoimijan kanssa voisi olla toimivampi vaihtoehto kuin esimerkiksi kirjallisen informaation tarjoaminen, joka voi helposti unohtua.

Vaikka toiminta koettiinkin pääosin hyväksi ja onnistuneeksi varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta ilman heidän osallistumistaan suunnitteluun, olisi molempien osapuolien osallistumista mielestäni hyvä vahvistaa jatkossa. Ammatillinen kulttuuritoimija voi suunnitella hyvää ikätasoista toimintaa lapsiryhmälle, mutta varhaiskasvatuksen opettajan osallistuminen toiminnan suunnitteluun toisi esille myös juuri kyseisen lapsiryhmän tarpeet, joiden avulla toimintaa voitaisiin kohdentaa vielä erikseen juuri heille sopivaksi.

Koen, että toiminnan kehittämisen näkökulmasta toiminnan arviointi on olennaista. LAKU:ssa arviointi on kyselyn lisäksi keskittynyt hankkeen seminaareihin, joissa osallistujat ovat voineet jakaa kokemuksiaan. Kokisin silti myös varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja kulttuuritoimijan keskinäisen arvioinnin tärkeäksi seikaksi, joka voisi hyödyttää molempia osapuolia. Myös LAKU:n hankesuunnitelmassa (n.d.) mainitaan kulttuuritoimijoiden saavan työkaluja kehittää omaa toimintaansa varhaiskasvatukseen sovellettavaksi. Tätä tukisi mielestäni myös suora palaute varhaiskasvatuksen henkilökunnalta,

esimerkiksi haastatteluissani esille tulleet kehitysehdotukset, kuten pienryhmätoiminnan lisääminen ja informaation tarjoaminen.

Opinnäytetyöni teoriaosuuden kirjallisuuteen peilaten koen, että kehittäessä mallia tulevaisuudessa olisi hyvä ottaa huomioon toiminnan pitkäkestoisuus, jonka hyödyt tulevat esiin käsitellyssä tutkimuksessa (ks. luku 4.5 Projektin ja taidetoiminnan kesto). Pidempien tuokioiden ja koko toiminnan jatkuvuuden mahdollistaminen vaatii panostusta ja joustoa myös varhaiskasvatuksen yksiköissä, mutta hyvällä suunnittelulla ja halulla panostaa toiminnan laatuun uskon tämän olevan toteutettavissa.

Tulevaisuudessa mallia kehittäessä olisi mielenkiintoista ottaa huomioon myös lasten ja vanhempien näkökulma pilottitoimintaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja kulttuuritoimijoiden kokemuksen lisäksi. Vaikka hankkeessa otetaankin lasten kokemus huomioon esimerkiksi palautekyselyssä, se tapahtuu kuitenkin henkilökunnan kautta heidän itsensä antaman suoran palautteen sijasta.

Nähdäkseni tämä LAKU-hankkeen osio eli toiminnan pilotointi, johon oma opinnäytetyöni liittyi, oli hyvin onnistunut kokeilu. Tietoa on kerätty osallistujilta erilaisin menetelmin ja hankkeeseen on löydetty monia ammattitaidoltaan hyviä kulttuuritoimijoita. Oman opinnäytetyöni tulosten sekä LAKU:n palautekyselyn tulosten perusteella voidaan nähdä yhteistyölle olevan todellista kysyntää. Uskon yhteistyön kulttuuritoimijoiden kanssa hyvin suunniteltuna positiivisesti rikastavan päiväkodeissa tehtävää varhaiskasvatustyötä ja edesauttavan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Myös opettajien osaamisen laajentuminen tuottaa positiivista hyötyä ja monipuolisuutta kasvatustyön kokonaisuuteen. Vaikka oma osuuteni hankkeen parissa loppuu tämän työn valmistuessa, odotan mielenkiinnolla jatkoa hankkeelle tulevaisuudessa. Yhtenä hankkeen tavoitteena on luoda pysyvä kulttuurikasvatussuunnitelma ja yhteistyörakenne Espooseen, mikä on vielä saavuttamatta, mutta toivottavasti toteutuu tulevaisuudessa.

Lähteet

Almgren, Jenni 2016. Lastentarhanopettajien käsityksiä oman taidekasvatuksellisen osaamisen kehittymisestä TAIKAVA-hankkeen myötä. Teoksessa Halme, Katjamaria & Karimäki, Reeli & Rusanen, Sinikka (toim.): Taiteen taikaa varhaiskasvatukseen. Taikava -kehittämishankkeen raportti 2014-2016. Vantaan kulttuuripalvelut ja varhaiskasvatuspalvelut, Vantaa 2016. 201-209. Saatavilla osoitteessa: <http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/128529_Taiteen_taikaa_WEB.pdf>.

Eckhoff, Angela 2011. Art experiments: introducing an artist-in-residence programme in early childhood education. *Early Childhood Development and Care* 181:3, 371-385. Saatavilla osoitteessa: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03004430903388089>>. Luettu 18.9.2018

Espoon kaupunki n.d. LAKU-hanke. Espoon kaupungin kulttuuri ja liikunta sivusto. Saatavilla osoitteessa: <https://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Kulttuuri/Opettajille_ja_kasvattajille/LAKUhanke>. Luettu 3.10.2018.

Halme, Katjamaria 2017. Taikavan siivet kantava – hyvinvointia lapsille. Kirjoitus TAIKAVA -hankkeen blogissa 27.11.2017. Saatavilla osoitteessa: <<https://taikava.wordpress.com/2017/11/27/taikavan-siivet-kantavat-hyvinvointia-lapsille/>>. Luettu 20.11.2018.

Halme, Katjamaria & Halinen, Hannamari & Karimäki, Reeli 2016. Varhaiskasvatuksen ja lastenkulttuurin uusia moniammatillisia toimintatapoja luomassa. Teoksessa Halme, Katjamaria & Karimäki, Reeli & Rusanen, Sinikka (toim.): Taiteen taikaa varhaiskasvatukseen. Taikava -kehittämishankkeen raportti 2014-2016. Vantaan kulttuuripalvelut ja varhaiskasvatuspalvelut, Vantaa 2016. 11-20. Saatavilla osoitteessa: <http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/128529_Taiteen_taikaa_WEB.pdf>.

Hankesuunnitelma n.d. Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelman kehittämishanke. Avustushakemuksen liite. Kulttuuriespoo.fi. Espoon kaupunki.

Hirsjärvi, Sinikka & Hurme, Helena 2015. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. E -kirja. Gaudeamus. Saatavilla osoitteessa: <<http://ekirjasto.kirjastot.fi/en/ekirjat/tutkimushaastattelu-teemahaastattelun-teoria-ja-kaytanta>>. Luettu 1.2.2019

Isoherranen, Kaarina 2012. Uhka vai mahdollisuus - Moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Väitöskirja. Helsingin yliopisto: sosiaalitieteiden laitos. Saatavilla osoitteessa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf>.

Jokela, Riitta & Kurvinen, Auli & Laamanen, Johanna & Mäntynen, Laura 2008. Taikavoimassa on voimaa. Teoksessa Alku, Annikki & Nyman, Hanna (toim.): Taikaloiikka - menetelmiä, kuvauksia ja kokemuksia lasten ja nuorten tanssikasvatuksesta. Vantaan kaupungin kulttuuripalvelut/ Taikalamppu projekti. 43-45. Saatavilla osoitteessa: <<https://www.lastenkulttuuri.fi/wp-content/uploads/2016/02/taikaloiikka.pdf#page=43>>. Luettu 25.9.2018

Nevanen, Saira 2015. Focusing on arts education from the perspectives of learning, wellbeing, environment and multiprofessional collaboration - Evaluation research of an arts education project in early childhood education centres and schools. Tutkimuksia 373. Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Saatavilla osoitteessa: <<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/156298>>. Luettu 25.9.2018

Nevanen, Saila & Juvonen, Antti & Ruismäki, Heikki 2015. Art Education as Multiprofessional Collaboration. *International Journal of Education & the Arts*, 13:1. Saatavilla osoitteessa: <<http://www.ijea.org/v13n1/v13n1.pdf>>. Luettu 26.9.2018

Ruokonen, Inkeri & Salomäki, Ulla & Ruismäki, Heikki 2014. Learning through arts: Developing teacher-artist co-operation. Teoksessa Ruismäki, Heikki & Ruokonen, Inkeri (toim.): *Voices for tomorrow - Sixth International Journal of Intercultural Arts Education*. Tutkimuksia 352. Helsingin yliopisto: opettajankoulutuslaitos. 81-91. Saatavilla osoitteessa: <<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/44696>>. Luettu 26.9.2018

Rusanen, Sinikka 2016a. Kehittävä arviointitutkimus TAIKAVA-hankkeen etenemistä tukemassa. Teoksessa Halme, Katjamaaria & Karimäki, Reeli & Rusanen, Sinikka (toim.): *Taiteen taikaa varhaiskasvatukseen. Taikava -kehittämishankkeen raportti 2014-2016*. Vantaan kulttuuripalvelut ja varhaiskasvatuspalvelut, Vantaa 2016. 129-137. Saatavilla osoitteessa: <http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/128529_Taiteen_taikaa_WEB.pdf>. Luettu 23.12.2018

Rusanen, Sinikka 2016b. Lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen taidepedagogiikan keinoin. Teoksessa Halme, Katjamaaria & Karimäki, Reeli & Rusanen, Sinikka (toim.): *Taiteen taikaa varhaiskasvatukseen. Taikava -kehittämishankkeen raportti 2014-2016*. Vantaan kulttuuripalvelut ja varhaiskasvatuspalvelut, Vantaa 2016. 138-153. Saatavilla osoitteessa: <http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/128529_Taiteen_taikaa_WEB.pdf>. Luettu 27.12.2018

Salomäki, Ulla & Ruokonen, Inkeri 2011. Arts education and increased well-being in schools. Teoksessa Ruismäki, Heikki & Ruokonen, Inkeri (toim.): *Arts and skills - Source of Well-being Third International Journal of Intercultural Arts Education*. Tutkimuksia 330. Helsingin yliopisto: opettajankoulutuslaitos. 89-101. Saatavilla osoitteessa: <<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/28051>>. Luettu 26.9.2018

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu Laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Saatavilla osoitteessa: <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Luettu 2.2.2019.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Saatavilla osoitteessa: <https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf>. Luettu 20.9.2018

Teemahaastattelun haastattelurunko

Kuvaillkaa lyhyesti mitä yhteistyö kulttuuritoimijan kanssa käytännössä oli päiväkodis-
sanne?

Toiminnan suunnittelu

Millä tavoin toiminnan suunnittelu toteutui?

- Suunnittelitko toiminnan yhdessä vai suunnitteliko kulttuuritoimija yksin?
- Miten toiminnan yhteinen suunnittelu sujui?
- Millaiset tekijät vaikuttivat yhteiseen suunnitteluun? positiiviset / negatiiviset

Oliko toiminnalle yhteisiä tavoitteita ja pääsittekö vaikuttamaan niihin?

- Pääsittekö vaikuttamaan toiminnan sisältöön?

Toiminnan toteutus

Miten toiminta toteutettiin ja miten se mielestänne sujui?

- Jaettiin roolit taiteilijoiden ja päiväkodin henkilöstön kesken? / toteuttivatko taiteilijat vai osallistuiko myös henkilökunta toteutukseen?
- Millaiset asiat vaikuttivat yhteistyön sujumiseen? positiiviset / negatiiviset
- Millainen lasten rooli oli toiminnassa? yleisö vai osallistuja?
- Miten valittiin ketkä osallistuvat toimintaan?
- Millaiset tekijät vaikuttivat olennaisimpina toiminnan onnistuneeseen toteutumiseen?

Toiminnan arviointi

Miten arvioitte toimintaa jälkikäteen?

- Arvioitteko toimintaa yhdessä kulttuuritoimijan kanssa?
- Sopiko toiminta päiväkodin arkeen?
- Onko toiminta näkynyt päiväkodissa mitenkään toteutusten jälkeen? spontaani / tarkoituksellinen esim. lasten leikit, samankaltainen toiminta

Koetteko saaneenne yhteistyöstä uusia ideoita, työkaluja tai menetelmiä omaan työhönne?

- Millaiset tekijät vaikuttivat oman osaamisenne lisääntymiseen? / siihen, ettei yhteistyö tuottanut lisää osaamista?
- Jaoitteko omaa osaamistanne ja tietoaanne kulttuuritoimijalle?

Jos osallistuisitte samankaltaiseen toimintaan tulevaisuudessa, mitä toivoisitte tehtävän eri tavalla? (esim. toteutuskertojen määrä, pituus, henkilöstön ja lasten osallistuminen)

LAKU-hankkeen kysely varhaiskasvatuksen yksiköille

Kyselystä valitut omaan opinnäytetyöhön liittyvät kysymykset

- Kuinka yhteinen suunnittelu kulttuuritoimijan ja kasvattajien kanssa sujui?
 - Hyvin, koska:
 - Jäi toivomisen varaa, koska:

- Pääsittekö vaikuttamaan pilottiprojektin sisältöön?
 - Kyllä, näin:
 - Emme paljoakaan. Kerro lisää:

- Oliko kulttuuritoimija valmis kehittämään toimintaansa päiväkodin arkeen sopivaksi?
 - Kyllä, näin:
 - Ei ehkä niinkään:

- Kulttuuritoimijoiden ammattitaito asteikolla 1-5
 - (1 = vielä kehitettävää, 5 = erinomainen)

- Pedagoginen taso asteikolla 1-5
 - (1 = vielä kehitettävää, 5 = erinomainen)

- Saimme työkaluja omaan työhön asteikolla 1-5
 - (1= ei pidä paikkaansa, 5= juuri näin)

- Projekti lisäsi kiinnostusta kulttuurikasvatukseen asteikolla 1-5
 - (1= ei pidä paikkaansa, 5= juuri näin)

- Projekti lisäsi kiinnostusta yhteistyön tekemiseen kulttuuritoimijoiden kanssa asteikolla 1-5
 - (1= ei pidä paikkaansa, 5= juuri näin)